

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/3 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Nem sietős.

Budapest, július 3.

(K.) Türelmetlen választók s még türelmetlenebb jelöltek sietnek elparentálni az országgyűlést. Az eset nem csodálni való, mert nekik utjokban van az országgyűlés. Mivel pedig az öt esztendő ciklus napjai meg vannak számlálva s ennél fogva haldoklik, aki pedig haldoklik, annyi, mintha már meg is halt volna: tehát türelmetlen választók és még türelmetlenebb jelöltek vigan parentálják az országgyűlést és úgy tesznek, mintha már nem is volna. Mint Ostende vendégei a tenger vizébe: ők is szenvedelmes gyönyörűséggel merítik tüzelő testüket a választási izgalmakba s a fantáziájuk talán nem is olyan hamis. Valószínű legalább, hogy a választások alkalmi tengere több tüzes urfit lehűtött már s ami azt illeti, ez a tengeri fürdő talán még drágább is, mint Ostende.

Egyes újságok is beugranak a korai parentálásnak és gyártják időnap előtt a nekrológokat. Ez sem csoda. A téma eléggé izgató s érdekes írni arról a különös páciensről, — az országgyűlésről — aki betegen jött a világra és egészségesen hal meg. Annak idején meg is írjuk majd különös életrajzát ennek a különös országgyűlésnek. Hogy a születésekor mutatta a végelgyengülés tüneteit és sohasem volt egészségesebb, mint amikor meghalt. Hogy élete derekán még delirium tremens fenyegette s élete alkonyán mértékletesebb volt a középkori remetéknél. Hogy a törvények csufjára született s a törvények dicsőségére élt és halt. Hogy születésénél fogva kész volt a nemzetéből pocskolni s aztán megmentvén az ország javait, még a sajátjából is nagy, igen nagy áldozatokat hozott, csakhogy a megtisztult és függetlenségében biztosított országgyűlés soha kisértésbe se jöjjön a

nemzet érdekeivel játszani. Erről az országgyűlésről, mely öregén született és megfiatalodva fog meghalni, szennyes habokból kelt ki és tisztán és tisztulva hajtja fejét pihenőre: igenis érdekes lesz írni és nem csoda, ha a korai parentálásoktól megtévesztett újságok a korai nekrológokat gyártják róla. Érdekes egyéniségek életrajzával nem várnak mindig a koporsó lezártáig. S ez az országgyűlés kétségtelenül a legérdekesebb egyéniségek közül való volt.

Hagyján tehát a nekrológok, melyek korán jöttek. Ők, ha nem használnak, de nem is ártanak. Az országgyűlés életét ki nem nyújtják, meg se rövidítik. Ellenben választási mozgalmakról egyelőre fölösleges beszélni, mert ilyenek voltaképpen nincsenek. Történik ugyan valami az országban s elég hangosan történik, hogy mindenki meghallhassa, de ez a valami még nem választási mozgalom. Régi képviselők látogatják a kerületeiket, valamivel buzgóbbak a beszámolóval, mint más nyáron, újra is jelöltetik magukat, ha lehet, azonfelül pedig erősen hangoztatják a hovátartozandóságukat: de mindez máskor is megtörténik és semmi sem bizonyítja jobban a változott időket, mint ez a nagyobb buzgóság a választókkal való érintkezésnek keresésében. Hiszen ezt a jelenséget előre jelezték már akkor, mikor a tiszta választásokról törvényt csináltak. Mindenki megmondta akkor, hogy a törvényhozók állandóbb és sürűbb érintkezést fognak keresni a választókkal. Ezt az új törvény egyik nagy előnyének hirdették. S látni való volt már tavaly is, hogy nemcsak az ellenzék, de a szabadelvűpárt is fölhasználta a nyarat beszámolásra. Ha ezt az idén még buzgóbban teszi, nagyon természetes. De ezt még nem kell választási mozgalmaknak keresztelni. Annyi jótéjzan taktikát, ha egyebet nem, föl kell tételezni a törvényhozó uraktól s akik azzá lenni akarnak, hogy hónapokkal

a választás előtt nem vesztegetik el a puska-porukat s fölösleges tüzek gyújtásával nem csalogatják kerületeikbe az éhes jelöltek bogárhadtát.

Nem választási mozgalmak ezek még és kár is volna, ha ilyen korán indulnának meg. Elvégre a nemzet nyugodalmát, ameddig lehet, kimélni illik s a nyár sürgősebb és ki-vált hasznosabb munka elé is tudja állítani a választókat, mint amilyen a korai választási mozgalom. Máskor, mindenki tudja, milyen időkre gondolunk, talán még volt benne ráció, hogy a választók vagy legalább is a kortések szívesen látták, ha a céció mentül hamarabb kezdődött. Őt esztendőben egyszer nagyon jó szüret volt az nekik, ha korán és sokáig kellett korteskedni, faluzni, csokolózni, inni és dikciózni. De ma az effajta munka nekik se használ, a jelöltek se jó. És mindenképpen tilalmas. Mit érne tehát, ha kölcsönösen beugratnák egymást jelöltek és választók? Mit érne, ha a választók elhanyagolnák a maguk dolgát, a jelöltek pedig kokáztnák a maguk dolgát? Semmit sem érne. Ez az országgyűlés, ha napjai — vagy inkább hónapjai — meg is vannak számlálva, még él és dolgozni akar. A választásokig még nagyon sok történhetik s bizonyára fog is történni. Addig tehát minden választási mozgalom meglehetősen problematikus értékű s legfőképpen jó kombináció, de mert az, össze is dőlhet. Egy véletlen szellő halomra döntheti. Hát ha a régi képviselők beszámolnak s egyben, ha lehet, újra jelöltetik magukat, ez érthető és természetes. De ha új jelöltek már most, hónapokkal korábban állnak lesbe arra a verébre, mely csak késő ősszel lesz megfogható: ez bizony elég naiv taktika s komolyan venni alig szabad. Pláne, mikor olyan zajjal állnak lesbe, hogy Budapestig elhalltsík.

Hát van valami zaj — de azt nem kell

TÁRCA.

Fegyencek társadalmá.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Feszl Géza.

Mészköves sziklából alakult és humusszal behintett talajával 200 méter magasságban a víz színe fölött egy sziget emelkedik ki a Nagy-Oceánból; az ötödik világrésztől keletre.

Korlátanyok övezik az elátkozott szigetet és szigorú órok gyanánt körülötte hőmpolyognak az óceán habjai. Mikor a nagy természet néma, akkor is beszédes; képekben beszél. Amde még hatalmasabbá válik e beszéd, midőn nem csupán a szemeken át, hanem a hallóérzékenek keresztül is átszűrődnek az emberbe a természet által inspirált gondolatok és kibontakoznak a gondolkodó lélek előtt a hieroglifákból foglalt rejtélyes eszmék, kijelentések, mesék. Itt, e sziget körül a fecsgeő kis habok és a zugó nagy hullámok által mormoltatja el a természet az ő szimbolikus meséit, a távolba nyuló körképek monoton hangulata csupán az illusztrációkat szolgáltatja hozzá. Mesét mond itt a tenger nem csupán az időnek és a térnek, hanem a szeretetnek és a gyűlöletnek határtalanságáról is. Mesél a jóság és a gonoszság küzdelmeinek végtelenségéről. Mesél a differenciák soha le nem zárható, soha be nem fejezhető és ember által soha ki nem pusztítható hatalmáról. Mert a differencia: az élet! Differenciákból alakul ki a nagy fizikum: az anyag birodalma. Differenciákon alapul a másik, nem kevésbé rejtélyes valóság: a pszihikum világa. Jóság és gonoszság, becsület és becsületlenség, erények és bűnök, ezek is csak — differenciák.

Mikor a felhők rétegein keresztül, az azuroz óceán régióiból letűz a nap ide, a hőmpolygó óceánnak kiemelkedő fensíkja, akkor az elítéltek és elátkozottak számára exkommunikált földterület: a *bűnök világát* aranyozza be a nap sugar.

Uj-Kaledónia a francia betörők, rablók és gyilkosok gyarmata. Ötvenegyezer lakos közül tizenegyezer: *fegyenc*. Lélekszám szerint minden ötödik ember — nőktől és gyermekektől eltekintve minden harmadik *férfi* — meg van itt bélyegezve kívül és belül. Ez az elítéltek társadalmá. A fegyencek otthona. A bűnösök második hazája. Itt központostja a francia kultúra szociális életének esatornáiban felgyülemlett salakját. Ebbe a gyűjtömedencébe tereli azt az emberanyagot, mely a közérdekre nézve veszedelmes. Ide deportálja a francia kormány-hatalom a szentesített jogoknak és az ember szent jogainak ragadozó hiénáit, a *megrögzött bűnösöket*.

Ne tagadjuk, hogy az általános emberi bornirtság körülbelül versenyképes kollégája, vagyis nem kevésbé tagbaszakadt riválisa: az általános emberi gonoszságnak. Ez az oka, hogy oly nagyon sokáig tartott, míg az előbb említett nagyhatalom, a bornirtság belátta, vagy más szóval: az európai közvélemény átértézte, hogy a gonoszságot termelő és a bűnre bujtogató *okok* között elsőrendű helyet foglal el a szegénység, a szükség, a nyomor. Általános szóval élve: a kedvezőtlen gazdasági helyzet. Kezdődik ez a kedvezőtlen gazdasági helyzet valamivel a jólét színvonalán alul, végződik pedig ott, ahol a békés és türelmes éhenorvadás névtelen martirokat temet. Ezt a borzalmat játszma-közt, mely a nélkülözéstől az éhenhalásig terjed, kibírja a sújtatt többségének ellenálló ereje: az erélytelen szelidség, kivételosen: a fanatikus becsület is. De föllázad

ellene az a kisebbség, melyben indulatosan lüktet az életösztön energiája, az egyéni Erő.

Az előbb említett nagyhatalom, vagyis az európai közvélemény ma már belátja, hogy nyomor és bűn majdnem egy függének egymással össze mint ok és okozat. Utsza, nosza, gyógykezelni kezdi tehát — de nem az okot, hanem az okozatot. Nem a nyomort gyógyíttatja, hanem a bűnt honorálja.

Hogy Uj-Kaledónia deportált fegyenceinek gazdasági helyzete ne szolgáljon okot újabb bűnök elkövetésére, a francia állam 1878-ban törvényhozásilag a legmesszebb menő gondolat és az *egyoldalú humanizmus pazar bőkezűségével* szervezte és szabályozta a fegyencek társadalmát. Takarékpénztárat létesített számukra, mely állami szubvencióban részesül. Hatalmas földterületeket vásárolt, melyeket parcellázva, megművelés céljából haszonbérbe ad a fölszabadult raboknak. A jutalmozás gazdasági szerződés biztosítja azt a prémiumot is, hogy a termékepes földterületek őszendei megművelés után a *szabad emberré lett rabnak*: törvényes tulajdonává válik. A földesurjelölteket rabságuk idején teljes ellátásban részesítik. Gondoskodnak ruházatukról, élelmükéről, lakásukról. Kérelmezés esetén megengedik nekik a nősülést is és házasságkötés alkalmával ötven frank nászajándékot kap a férj, *különleges* háztartási szükségleteinek fődözésére. Sőt hogy annál kényelmesebben érezze magát a zivatáros multnak embere és hogy mentül kerültebb hangulattal kezdhesse meg a páros életet: a francia állam a közkinestár költségére ujonnan be is butoroztatja az új házaspár lakását.

Nehogy pedig a hosszadalmas várakozás, vagyis a névleges raboskodás hosszu éveit elkésérsítsék a fegyenceket: jóval a kiszabott büntetési idő elforgása előtt is megengedik az elítélteknek,

választási mozgalmaknak nevezni. A beszámoló képviselőkön kívül, akik köteleességüket végzik, legfőképpen a zöld jelöltek járnak még künn a kerületekben s most kiabálják ki magukat, mert mire az igazi választási mozgalmak megindulnak, nekik már nem igen lesz szavuk. Azért csak hadd kiabáljanak: az ő kedvükért se a parlament, se a nemzet nem hagyja abba a munkát. Végzi mindegyik a maga dolgát s a választásra majd akkor készül, ha megjön az ideje. A parlamentnek és a nemzetnek nem sietős...

BELFÖLD.

A képviselőház ülése. A képviselőház július 6-án, szombaton délelőtt 11 órakor ülést tart, a főrendiházban addig letárgyalandó javaslatokról szóló üzenetek átvétele végett.

A választási mozgalmak. A *Pol. Corr.* ma a következő budapesti félhivatalos táviratot közli a korán megindult választási kombinációkról:

A *Pol. Corr.*-nak jelentik Budapestről: Napról-napra újabb kombinációk merülnek fel az új választások idejére nézve. Csak az a hibájuk ezeknek a kombinációknak, hogy nagyon koraiak, mert az illetékes tényezők még nem határoztak e tekintetben. Különösen figyelembe veendő, hogy a szeptember 3-án újra összeülő országgyűlésnek még sok fontos ügyet kell elintéznie s ilyenformán meglehet, hogy *Széll Kálmán* miniszterelnök aligha fogja a képviselőházat október vége előtt feloszlatni.

Széll Kálmán miniszterelnök a *Mezei Mór* jelölése alkalmából hozzá intézett üdvözlő táviratra *Rátótról* a következő választást küldte *Hüttl Tivadar*hoz, az V. kerület szabadalvópárt élnökének:

Öszinte köszönettel vettem szives sürgönyüket. Örömmel és hálával tölt el megismerés bízalmuknak és ragaszkodásunknak megnyilatkozása, amelyet irántam és programom iránt oly közvetlenséggel és melegséggel hoztak tudomásomra. *Széll.*

A magyar-láposi szabadalvópártunk gróf *Teleki Sándor* beszámolója és jelölése alkalmával küldött üdvözlő táviratára a miniszterelnök a következő telegrammal válaszolt:

Örömmel vettem szives táviratukat, amelyben tudomásomra hozzák, hogy gróf *Teleki Sándor* jelöltek képviselőjüknök. Lelkes hangú üdvözlőiket nagyon köszönöm és melegen viszonozom. Bizalmukban és ragaszkodásukban működésem bő jutalmát látom. Kérem szives támogatásukat a jövőre is. *Széll Kálmán.*

A privégei mandátum. A *Juriss Mihály* halálával megíresedett privégei kerületben a néppárt már készülődik az új választásra. Gyűléseket összejöve-

leket tartanak a községekben s mindent elkövetnek jelöltjük, *Abaffy Emil* érdekében. *Perczel Dessó* házelnök, a képviselőház e hó 6-án, szombaton tartandó formális ülésén fogja *Juriss Mihály* halálát bejelenteni, amikor is a Ház felhatalmazása alapján megteszi a szükséges intézkedéseket a választásra.]

A főrendiek és az összeférhetlenség. A főrendiház közjogi és törvénykezési bizottsága már kiadta az összeférhetlenségi törvényjavaslatról szóló jelentését. A jelentés, amelyet *Ernusz* Kelemen elnök és *Gall József* jegyző írt alá, ismerteteti a javaslat létrejöttének előzményeit, hangsúlyozza az 1875-iki törvény revíziójának szükségességét és kiemeli, hogy a törvényjavaslat rendelkezéseinek törvénybe iktatásától jogosan várható a képviselőház tagjai függetlenségének az államhatalommal szemben minden körülmények között leendő biztosíthatása, a parlament jó hírneve és tekintélyének e részbeni megóvhatása, valamint a magánérdeknek a közérdek rovására leendő érvényesülhetésének meggátálása is. Áttérve a javaslat lényegesebb intézkedéseire, konstataja, hogy úgy az állásbeli, mint az érdekincompatibilitás kérdése alaposan van szabályozva. A közjogi és az érdekösszeférhetlenségre vonatkozó rendelkezések tömör ismertetése után a jelentés a következő konklúzióra jut:

A javaslatnak mindeme rendelkezései a régebbi törvényhez képest ugyan tetemes szigorításokat tartalmaznak, melyek azonban mérsékeltek az opióról szóló rendelkezések által, kimondatván ott, hogy amikor az összeférhetlenségi viszonyba került képviselőnél a bejelentés elmulasztása esetén a határozott rosszhiszemőség nem konstataható, úgy felhívandó, hogy vagy az összeférhetlenséget magára nézve szüntesse meg, vagy mandátumát tegye le, mandátumának elvesztésére akkor lévén csak elítélhető, ha ezen felhívásra a meghatározott határidő lejártakor nem nyilatkozik.

A főrendiház állása, tekintélye és erkölcsi sulya megköveteli, hogy az összeférhetlenség kérdése a főrendiház tagjaira nézve is szabályoztassék.

A főrendiház szervezeténél fogva szükséges, hogy ezen szabályozás külön törvényvel eszközöltessék.

A muzika jegyzőkönyv. *Vályi János* eperjesi görög-katolikus püspök a viravai esperességi gyűlés hazafiatlan határozatának dolgában azzal védekezett a *Budapesti Tudósít* útján, hogy „semminem felelősebb be nem advatván, a püspök csak most nyert a dolgról tudomást.” Ma pedig a szintén félhivatalos *Magyar Távirati Iroda* a következő kommunikét teszi közzé:

Az orosz jegyzőkönyvi nyelv behozataláról szóló híre vonatkozólag a *Magyar Távirati Iroda* kijelenti, hogy az elittelt határozat az 1900. év tavaszán *Mező-Laborczon Gallovics* címzetes kanonok

elnöklete alatt tartott viravai esperességi gyűlésen hozott, az arra vonatkozó jegyzőkönyv a püspökséghez szabályszerűen felterjesztetett és ez a határozat a június 11-én tartott gyűlésen úgy fogantatott, hogy a jegyzőkönyv már orosz nyelven vezetett.

Most már az a kérdés, hogy a két félhivatalos közlemény közül melyik igaz: az-e, amely a püspököt gyengén véd, vagy az, amely keményen vádolja. Ha az első igaz, akkor a püspök urat csak vétkes mulasztás terheli, ha az utóbbi, akkor pozitív bűnrészesség. Ezzel a kontroverziával szemben most már a püspök urnak jól felfogott érdeke azt kíváná, hogy ő maga, egészen hivatalosan tisztázza a dolgot a nyilvánosság előtt. Mert az igazán nem közömbös dolog, hogy az eperjesi püspöknek, aki végre is magyar egyházfejedelem, magyar közjogi méltóság és kiváltság birtokosa, az adminisztratív képessége gyenge-e, vagy a hazafisága?

Az állami tisztviselők mozgalma.

Budapest, július 3.

Az ország közvéleményének esztatlan rokonszenve üdvözi az állami tisztviselőket a helyzetük javítására irányuló mozgalmukban. Ez a mozgalom *Tordárdi* kiindulva utat tört már magának mindenüvé, ahol állami hivatalok vannak, meggyőző bizonyossággal annak a szép összetartásnak, amely a tisztviselők akcióját jellemzi.

A hódásghai állami tisztviselők július hó 1-én tartott értekezletükön elhatározták, hogy csatlakoznak az országsszerte megindult mozgalomhoz és magukévá tették a tordai és szegedi tisztviselőknek azt az indítványát, hogy Budapesten szeptember 8. és 9-ikén e tárgyban országos kongresszus tartassék, az állandó végrehajtó bizottság elnökévé *Szabó Imre* kir. járásbíró, jegyzőjévé *Nóbl Illés* kir. adópenztárost választották meg s ugyanezeket küldték ki az országos kongresszusba.

A szentgotthárdi állami tisztviselők kérvényt intéztek *Széll Kálmán* miniszterelnökhöz, kerületük országgyűlési képviselőjéhez, hogy az állami tisztviselőknek helyzetük javítását célzó mozgalmát támogassa.

A vadai állami tisztviselők július 1-én értekezletet tartottak, melyen elhatározták, hogy csatlakoznak a helyzetük javítására megindított országos mozgalomhoz. Kimondták, hogy szükségének tartják egy kongresszus tartását Budapesten. Elhatározták továbbá, hogy felkéri a szegedi intéző bizottságot, hogy a szerkesztendő memorandum pontozatai közé a vasárnap teljes hivataliszünetet és a fizetések utáni nyugtalan- és adómentességet is vegyék fel.

A szabadkai állami tisztviselők július 1-én *Polgár József* kir. törvényszéki elnök elnöklete alatt népes értekezletet tartottak, melyen elhatározták, hogy csatlakoznak a tordaiak által megindított mozgalomhoz és magukévá tették a kongresszus eszméjét. Tíz tagu bizottságot választottak.

hogy földet béreljenek. Ez esetben azután az öt év múltával bekövetkező tulajdonjognak, vagyis a földesuraságnak kezdete összeesik a földszabadulás napjával.

A tények és törvényes intézkedések képletes beszéde tehát olyanforma, mintha csak így szólna a fegyencekhez az államhatalom:

— Ti eddig, kisebb-nagyobb mértékben — ugynevezett gazemberek voltatok. Ti az államtest becsületét polgárainak terhére rablás, gyújtogatás, emberölés és más gáztettekkel több-kevesebb előnyt harcoltatok össze magatoknak. Nos hát én, — már mint a francia állam — én ezennel fix előnyöket biztosítok a számotokra cserébe. Más szóval: én megvásárolom tőletek a gázságok folytatására serkentő passziókat: rátok nézve nagyon előnyös föltételek mellett.

— Tetszik? ...
És mit válaszolnak erre a fegyencek?
Lombrosoinak *Az antropológia újabb haladásáról* beszámoló könyvéből igen jellemző adatokat merítünk. Ezek megadják a kérdésre a választ. Az anyagi gond a fegyencek életéből töröltetvén, szemléljük hát őket abban a lélekállapotban, melyben egy univerzális erőnek, a szerelem hatalmának hódolnak.

Ime néhány kis új-kaledóniai idill; az adatok valóságáról Lombroso hírneve szavatol.

Öt évi kényszer munkára volt elítélve a boldog völgyény: *la coup de Pére François* miatt. E műző, hurokdobást jelent, vagyis megfojtást, bizonyos szakszerű ügyességgel és különleges rendszerrel végrehajtva. Lánynevébe ment a házassági engedély birtokosa. Benézett a zárdába.

Az apaca egy 32 éves méregkeverőnőt mutatott be neki, ezt tartotta legalkalmasabbnak a raktáron levők közül a menyasszonyságra.

Hogy a menyasszony mennyire nem volt

tulságosan szemérmes, ez kiteszik abból is, hogy az asszonyt kereső „férfi-kollégának” rögtön a nyakába borult és becézve így szólott hozzá:

— Nyuszi! Aranyos! Szabadíts ki ebből az unalmas fészekből. Nézd csak ezt az utálatos apácát, milyen buta. Szeretném rostom megsütni valamennyit. Igaz, publi, van-e dohányod?

— Adj!

A hölgy bájaira a völgyényjelölt nem reagált, hanem folytatta a háztűznézést.

Hosszabb kutatás után egy nyole évre elítélt csalónőnél állapodott meg, aki — szépségének virágjában — a rövid lejáratu szerelemnek papnője volt.

A szentszövetség létrejött. Az egybekelés kellő ünneplésséggel végbement. Hogy annál maradandóbb legyen a fegyencek lelkére gyakorolt üdvös hatás, a ceremóniát fényét egyházi és világi funkcionáriusok emelni törekednek. Kissé tovább beszélt a pap „a tiszta jövőről és a fátvallyal borított multról”, mint amennyire a menyasszony türelmének fonala terjedt.

A szentbeszéd zárószava, az Amen után a menyasszony eléggé hallhatóan így szólott:

— Csakhogy befejezte valahára — a büfögését!

A lakzi alkalmával előzött a völgyény is, a násznagy is. A násznagnak ellopta a tárcáját a menyasszony. A völgyénynek pedig ellopta egy új-földesur, a földszabadult fegyencek egyike — a menyasszonyát. De vesztes csak a násznagy maradt, a pénzestárca nem került többé elő. Ellenben a fiatal férjnek másnap már visszahozta az életépárját a becsületes megtaláló, a „volt kolléga”, az új-földesur.

Férj és feleség között a mézesetek — a huszonnégy órai prolongáció után — nyomban megkezdődtek, de nem sokáig tartottak. Rövid

idő múlva a fiatal asszonynak nem egy, hanem egymásután több csábítója akadt. Egy ilyen rövid lélekzetű szerelmi frigykötés végett egy gazdag arabbal volt találkozója a fiatal asszonynak, este, félhomályban, elhagyatott tengerparton. A férj, akit a felesége ezuttal kellően informált, lesben állott és doronggal támadta meg a gazdag embert. Agyonütötte, azután kirabolta. A gyilkos megosztotta a zsákmányt az életépárjával. A feleség pedig nemskóra elárulta a férjét. A gyilkost kivégezték, a bűntárs pedig élvezi csorbítottanul a fegyencek törvényes özvegyei számára biztosított törvényes jogokat.

Devillepoix esete is igen tanulságos. Devillepoix hármas vád sulya alatt került a párisi esküdtek elé.]

Merényletet követett el egy 14 éves eselédén, azután megölte a leányt.

Előre megfontolt szándékkal megölt egy férfit, vagyis, gyilkolt.

Újabb szeméremellenes merényletet kísérelt meg, amely nem sikerült.

A vádlottat bűnszék mondta ki a verdikt és a törvényszék élethosszig tartó deportációra ítélte.

Igy került Új-Kaledóniába Devillepoix, ahol az illetékes hatóság „humánus engedmények” által enyhítette a párisi ítélet „barbár szigorát”. Mikor Devillepoix elmékedései közben arra az meggyőződésre jutott, hogy csakugyan nem jó az embernek egyedül lennie: — nősülésért folyamodott. Az illetékes hatóság az engedélyt megadta. Egy csinos fegyencnőt szemelt ki magának a hevesvéri férfiu, még pedig olyant, aki gyújtogatásért és gyermekgyilkolásért került ide. Ezt a házasságot, ezt a vér-és bűnkeresztést — az utódokra való tekintetből — se a kisbéri, se a

A beregszászi állami tisztviselők szintén csatlakoztak az országos mozgalomhoz. Vasárnap Arnold Sándor törvényszéki elnök elnökléte alatt értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy a vármegyei képviselőket felkérlik a mozgalom támogatására. A kongresszusra két tagot küldenek ki.

A bártfai állami tisztviselők e hó 1-én alakulógyűlést tartottak és elhatározták, hogy csatlakoznak a tordaiak által megindított országos mozgalomhoz. Elnökül dr. Vass Antal gimnáziumi igazgató, intézőbizottsági igazgatóul Románszky Antal sóhivatali ellenőr és Tahy István telekkönyvvezető, jegyzőül Kádár Lajos kir. aljárásbíró, intézőbizottsági tagokul pedig Komka József posta- és távirófőnök, David János állami főerdész és Dévaványi Kovács Bálint pénzügyőri főbiztos kérték fel. Elhatározták, hogy a szegediek indítványa alapján osztozkodnak azon a nézetben, hogy legyen országos kongresszus, még pedig Budapesten. A kongresszuson való képviselőre egy tag jelöltették ki.

A gyulafehérvári állami tisztviselői kar június 30-ikán délután négy órakor a városház nagytermében népes értekezletet tartott. Az értekezlet egyhangúlag kimondta, hogy osatlakoznak a tordai állami tisztviselők által indított s immár országossá vált mozgalomhoz. Kimondatott továbbá, hogy a közgyűlés a szegedi állami tisztviselők határozatához mindenben hozzájárul és az esetleg tartandó országos értekezleten magát képviselinteli fogja. A közgyűlés egy intézőbizottságot választott, melynek tagjai a következők: Elnök: Korbuly Ignác, kir. táblai bíró, al-elnök: Polányi Gyula postaeligyező, a bizottság tagjai: Krzyzewsky Géza, Oelberg Ottó, Ujvárosi Miklós, Szalánczy László. Jegyzők: Kovács Zoltán és Balás Sándor törvényszéki aljegyzők.

A trencsényi állami tisztviselők is június hó 30-ikán tartottak Hajdu Géza királyi törvényszéki elnök vezetése mellett népes értekezletet és elhatározták, hogy a tordaiak által kezdeményezett mozgalomhoz osatlakoznak, egyúttal a szegedi állami tisztviselők köriratát magukévé téve, 15 tagból álló választmányt bíztak meg azzal, hogy a mozgalomba a megye összes járásait bevonja, az ország többi bizottságaival a kongresszusnak Budapesten szeptember első napjaiban való megtartása iránt lépjen érintkezésbe.

A lévai állami tisztviselők június 23-ikán tartott gyűlésükből nyílt felhívást intéznek a Köztisztviselők Országos Szövetségéhez és a magyar állami tisztviselőkhöz. E felhívásban a következőket mondják:

Mi lévai állami tisztviselők egy a mai napon megtartott bizottsági értekezletünkön kimondottuk a szegedi határozathoz való osatlakozásunkat — a folyó év szeptember havában megtartandó kongresszus egybe-hívásának szükségességét. Mivel azonban szegedi bajtársaink nem jelölték ki határozatukban a kongresszus helyét, kimondottuk határozatunkban azt is, hogy ezen kongresszus szervezését, figyelemmel a már meghozott határozatokra, a köztisztviselők országos szövetségére és a budapesti állandó helyi bizottságra öhajjünk bizni és Budapesten megtartani. Hozzájuk fordulunk tehát ezen nyílt kérelemmel, hogy vállalják magukra a Budapesten 1901. évi szeptember havában megtartandó országos kongresszus szervezésével járó feladatokat s az ország összes állami tisztviselőihez ugyanakkor azt a kérelmet intézzük, hogy nyilatkozzanak hasonló értelemben. Nem célunk az ellentétek

kladrubi szakfériak nem hagyják volna jóvá. De az új-kaledóniaiak jóváhagyták.

Az esküvőn a völgegy berugott és bortól fölhevülten véresre verte a menyasszonyát. Ez volt a nyitány. Hetek mulva osztozkodott rabtársaival az életepárján — pénzért. A házassági szerződést akciókán tekintette, melynek kuponjaihoz a férjnek van joga. Később gyujtogatni kezdett és végül annyira veszélyeztette a közbiztonságot, hogy halálra ítélték és történetesen — ki is végezték. Történetesen! Mert Új-Kaledónia fegyencei közt vannak olyanok is, akik a harmadik halális ítéletet éppen olyan jó egészségben élék túl, mint az első.

Egy másik gyermekgyilkos asszonynak ugyancsak Új-Kaledóniában kötött házasságából szerencsésen megszületett az utód, Darwin szerint a szülők hajlamainak örököse. Az újszülött fejlődése és egyéni jellemének bontakozása, mint konkrét eset, talán a Darwin-theória mellett, esetleg pedig ellene bizonyított — volna. De csakis volna. Mert a pro vagy kontra bizonyításnak elejét vette az anya. Ezt a gyermekét is megölte.

A fegyenc-társadalom egyik arisztokratája volt Bricaud. Hisztorikumon nyugszik itt is az arisztokrataság. Nagy hírnévre tett szert Bricaud európai pályafutásán mint: bandita. Hogy mennyire legénykedett az új hazában és hogy mennyire temperamentumos hangulatsináló volt ő a gazemberek között, azt utolsó szava legjobban megvilágítja. Bricaud legutolsó gaztette Új-Kaledóniában egy öregasszony meggyilkolása volt. Ezzel betelt a mérték és a bandita a guillotine alá került. Roppantul kacér hősiességgel lépett a mappára és amikor fejét a nyakszorító deszkák közé hajtotta, harsány hangon elkiáltotta magát:

keresése, távol áll tőlünk annak gondolata is. Indítványunkat számos célszerűségi szemponton kívül még az a körülmény is támogatja, hogy egy az ország szívében történetesen spontán megnyilatkozás szavainak kétszerte nagyobb súlyt és erkölcsi erőt kölcsönöz. Ezért tegyünk félre kicsinyes szempontokat, szemünk csak előre nézzen a ma óél felé, melynek megvalósítása nem osupán egyéni létérdek, hanem egyúttal hazafias feladat is. Ily értelemben várunk határozatot. Eckert Elek, p. ú. tanácsos, p. ügy. igazgató mint elnök, dr. Szabó Gyula kir. aljárásbíró mint jegyző.

Tanügyi gyűlések.

Budapest, július 3.

A tegnap megkezdett tanár- és tanító-gyűlésekhez, amelyekre ma befejezték az Országos Polgári Iskolai Egyesület jubileumi közgyűlése osatlakozott. Az egyes gyűléseken ma folytatták a napirendre kitűzött kérdések tárgyalását. A közpiskolai tanárok ma a helyesírás kérdését és az ifjuság erkölcsének óvását tárgyalta, s a felekezeti tanárság bajait beszélték meg. A Délmagyarországi Tanítóegyesület a tanítónők jogával foglalkozott, továbbá a magyar gazdasági iskola kérdésével.

(A közpiskolai tanárok.)

Ma is Hofer Károly alelnök vezette a közgyűlést.

Napirend előtt Madessár Gusztáv makói tanár tiltakozott az ellen a felfogás ellen, mintha Hegedűs Pál a vidéki tanárság nevében intézte volna tegnapi támadását. Ha vannak is, ugymond, ellentétek a vidék és a főváros között, ezek tünőben vannak és éppen az egyesület érdeme, hogy az ellentétek elsimulnak. Nincs tehát ok arra, hogy a vidék Hegedűst támogatssa.

A napirendre térvé, Jónás Jánosnak a szabad egyetemről való határozati javaslatát dr. Lázár Béla javaslatára a tanári körökhoz utasították megvitatás végett.

Madzsar Gusztáv olvasta föl ezután Balogh Péternek. Az iskolai helyesírás kérdéséről szóló értekezését, melynek céljál immár európaszerte az egyszerűsége, a könnyűséget és az egyöntetűséget teszik. A határozatlanság e téren az iskolában már most is kárt okoz. A tanuló hite megrendül a szabályokban épp úgy, mint a tanárok tekintélyében, ezért szükséges valahára a megegyezés. Hogy miért legyen könnyű és egyszerű az iskolai helyesírás? Hát csak azért, mert nem érdemes sok időt és fáradságot fordítani olyan dologra, ami nem a tudomány, hanem a közmegegyezés kérdése. Ajánlja az Akadémia helyesírása mellett azoknak a könnyítéseknek elfogadását, amelyeket az Akadémia nyelvtudományi osztálya ajánlott, a nélkül, hogy a plénummal elfogadtatott volna. Indítványozza:

1. hogy a magyar helyesírásnak az összes iskolákban miniszteri rendelettel való egyöntetű szabályozását pedagógiai szempontból mondják szükségesnek;

2. hogy az Akadémia helyesírása alapján, de lehetőleg az iskola érdekében álló egyszerűsítés

indíts! Ez a guny volt az ő részéről az igazságszolgáltatásnak utolsó areucsapása.

Igaz, hogy ezek az apró históriák első sorban csakis a szerepüket jellemzik és a fegyencek nagy tömegének viselkedésére csak másodsorban vetnek világot, viszont azonban egy kis névsort is közölhetünk, melyből egyenesen az következik, hogy a deportáltak között a le nem küzdött és meg nem gyógyított és el nem felejtett bestiális meglehetősen általános tünet. Erről tanuskodik Új-Kaledónia hivatalos személyzete tagjainak az a névsora, mely a fegyencek által meggyilkolt áldozatokról szólal meg. Löcs-csel ütötték agyon Olivierit, Lavergnet megkéselték, Villeuet éber állapotában, Antonmarchit alvasközben ölték meg, Salvadori, Collin, Paggi, Guillemaile családostul gyilkoltattak le, Gerbit pedig darabokra tépték. Jellemzi a merényletek többi motívumait egy: Lavergne legyilkolásának esélye ecarté-ban dől el. Kijátszottak egy emberéletet. Bizonyára nem volt pénzük. Babra pedig csak nem játszanak?... .

Az új kaledóniai fegyenc-gyarmat fenntartása, ez a humánus kísérletezés, Franciaországnak egy évben (1891-ben) tizenegy millió százhetvenöt ezer frankjába került!

Megéri-e az eredmény az áldozatot?

Átlagos számítás szerint nem kevesebb mint 1038 frankot fizet Franciaország évenként — egy gazemberért.

Az egyoldalú humanizmus hiveitől, akiknek minden tulzás tetszik és követésre méltó, azt bátorokunk kérdezni: hol és mikor aldoztak egy-egy becsületes emberért álag ugyanennyit?... .

és könnyítési foganatosításával állítsák össze a szabályokat;

3. utasítsa a közgyűlés az igazgatóságot, hogy ebben az értelemben tegyen fölterjesztést a kultuszminiszterhez.

Az előadást hosszabb vita követte, melyben a felszólalók egyrészt állást foglaltak az Akadémia helyesírása mellett, másik része az újtások mellett. Ismét voltak, akik az iskolán kívül állókban tartják a helyesírás kérdését s akik addig nem kívánják az Akadémia tekintélyét figyelmen kívül hagyni, míg a tudományos körök meg nem egyeznek. Végre hangot adtak annak a véleménynek is, hogy a szellemi szabadság kérdése az, hogy miniszteri rendeletre, vagy a nélkül legyen-e az iskolai helyesírás. Végre elto-gadták azt az indítványt, hogy szükséges az egyöntetűség, de a helyesírás irányáról ma még ne határoz-zanak, hanem kérdezzék meg a vidéki köröket.

Walther Béla löcsei főreáliskolai igazgató az ifjuság erkölcsi óvásáról értekezett. Kiindulva az iskola kettős feladatából, hogy nemcsak tanitania, de nevelnie is kell mindenekelőtt konstátálja, hogy a tul-érzékiségnek mindkább való elterjedése nagyban veszélyezteti a közérkölséget és az államot a faj pusztulása által főnmállásban nyenegeti. Szükségesnek tartja ennél fogva, hogy az ifjuság érzékisége ellen való küzdelmet az államnak és társadalomnak, kifő-nösen pedig az iskolának és szülői háznak meg kell inditania. A küzdelmet két irányban lehet és kell föl-venni: egyrészt a testi, másrészt a szellemi-erkölcsi nevelés útján.

A testi nevelés a higiéné követelményeinek megfelelő életmód, főleg pedig testgyakorlás, iskolai játékok és a természetbe való kirándulások által érheti el célját. Szükségesnek tartja, hogy ez okból a testgyakorlás és iskolai játékok a leányiskolákban is minden fokozaton meghonosítandók.

A szellemi-erkölcsi nevelés eszközei a követ-kezők:

1. A vallásosság és az erkölcsiség ápolása.
2. A tanítás és figyelemzetés. Például kellő komolysággal a szülő mindkét nembeli ifjuságot világo-sítsa föl a fajfenntartás kérdéséről.
3. Az akaratérő nevelése.
4. A jó példa a környezet részéről.
5. A rossz példa eltávolítása. Az erkölcstelen oselédek szemmeltartása, a pornografikus irodalom, a frivol színelőadások, képek elkerülése. Leányoknál káros a fényűző és frivol ruházat.
6. Tervekedjünk mindkét nembeli ifjuságot minél tovább gyermekies ártatlanságban megtartani.

Makay István (Pápa) előadása a felekezeti közpiskolák bajairól szóló értekezés. Egész sorát tudja összeállítani a bajoknak, amelyek mind abból származnak, hogy a felekezeti iskolafőntartók nem győzik pénzzel az iskolákat s ahol csak tehetik, az államra tolják a terheket. Legfursóbb a bajok közül, hogy fiatal és egészséges közpiskolai tanároknak, ha egy-két hónapos muló betegsükkül akad, kénytelenek nyugdíjba vonulni, mert helyettesüket nem tudják miből fizetni. Az állam egy-egy évi szabadságot ad a tanárnak, meg egészségre helyreáll, vagy ideiglenesen küldi csak nyugalomba, míg a felekezeti iskolák azonnal készen van a végleges penzió. Baj az is, hogy a fegyelmi eljárás is nagyon önkényes a felekezetenél. Igen tág fogalom az a követelmény is, amit egyházas magaviseletnek mondanak. Így nemrég azért büntet-tek meg egy felekezeti tanárt, mert saróipót viselt, ami tudvalegőleg nem egyházas magaviselet. Valóságos ázsiai állapotot tár föl a fölölvasó ezen a téren. Az autonómia köpenyegébe burkolódva, az egyéni hatalmaskodás kapott lábra a felekezeti tanársággal szemben.

Következtek az indítványok.

Apróbb adminisztrációs jellegű indítványok után Kemény Ferenc (Budapest) három nevezetes indítványt tett, ezek a következők:

I. Az új utasítások ügyében. A tanáregyesület közgyűlése felkéri a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot, hogy az új közpiskolai tantervekhez készített utasításokat végleges kibocsátásuk előtt megvitatás és tárgyalás végett adja ki a közpiskolák tanári testületeinek és a tanáregyesület vidéki köreinek.

Kommentár. Az új tantervek munkájában annak idején részt vehettek az egész ország tanársága. A hozzátartozó utasítások elkészítésével az országos közoktatási tanács égisze alatt egyes szakfériak bíztak meg. Minthogy itt olyan legfontosabb alkotásról van szó, melylyel az egész közpiskolai tanítás sikere és eredménye szorosan összefügg: felette kívánatos, hogy az utasításokhoz végleges kibocsátásuk előtt az ország tanársága egyénileg és testületileg is hozzá-szóhasson.

II. A tornaversenyek ügyében. 1. A közgyűlés utasítsa a választmányt, hogy az országos és kerületi tornaversenyek intézményét, minél alaposabb megvizsgáltság végett ajánlja a vidéki köröknek. 2. A választmány gondoskodik róla, hogy a Közölyben közölt eszmecsere feldolgozások és az évi jelentés-sel kapcsolatban a vallás- és közoktatási miniszterhez felterjesztessék.

Kommentár. A tornaversenyek értékéről és szervezéséről még mindig elágazók a vélemények; nézeteltérések főleg a versenyek nevelőértéke és erkölcs-étikai hatása tekintetében észlelhetők. Egy-egy ilyen versenyre következő idő legalkalmasabb az eszme-cserére és a tárgyalások vitára, mert ilyenkor a benyomások és tapasztalatok legélelkebbek. Nagyon kívánatos, hogy e kérdés megvitatásában a torna-tanárok mellett a többi tanárok és az igazgatók is részt vegyenek, sőt a művelt szülők is meghallgat-tassanak. Szabad tért engedve minden szempontnak és fölőlgásnak, e helyen osupán néhány oly pontra utalok, melyekre nézve a megállapodás első sorban kívánatos. Ilyenek: megtelelel-e a tornaversenyek mai alakjukban és szervezetiükben a hozzájuk fűzött várakozásoknak? Ha nem, mely reformok és javítá-

sok kívánatosak? — A felügyelet kérdése. — Erkölcsei veszélyek és ellenintézkedések. — Visszaélések a versenyeknél és elbírálásnál. Előnyösen vagy károsan hatnak-e az iskola összmunkájára? — Jó tornászok — rossz diákok és megfordítva. — Hogyan lehetne a versenyeket erkölcsi és etikai tekintetben eredményesebbé tenni?

III. A francia és német helyesírás ügyében. 1. A közgyűlés főlkéri a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot, hogy a francia nyelvben és szintaxisban francia részről újabb hivatalból elrendelt egyszerűsítéseket nálunk is mihamarabb meghonosítsa. 2. E végből szükséges: a) hogy a tanügyi kormány megfelelő segédesszövekről gondoskodik, b) hogy az újítások a terveknek most készülő Utasításaiban is helyet találjanak. Ugyancsak kívánatos, hogy a most készülő egyszerűsített és egységes német helyesírás véglegesítése után mihamarabb bevezetésre; addig is méltányos, hogy a helyesírási hibák ne essenek túlszögör elbírálás alá.

Kommentár. A porosz kultuszminiszter elnökle mellett és az osztrák tanügyi kormány tanügyi képviselőivel épp a napokban folytak Berlinben tárgyalások az egyszerűsített s egységes német helyesírás érdekében. Ha a francia helyesírásban, mely a németnél jóval egységesebb, kisebb-nagyobb eltérések hivatalból rendeleti úton megengedettek s nem rovandók föl súlyos hibáknak, a sokféle és gyakran következetlen német helyesírásban ehhez hasonló méltányosság és türelmesség még inkább jogos és megokolt.

Kemény Ferenc első indítványát elfogadták második indítványa fölött napirendre tértek. A tornaverseny kérdéseben javaslatát elfogadták. A német és a francia helyesírás dolgában tett javaslata fölött napirendre tértek.

Végül az elnök köszönetet mondott a közgyűlés tagjainak a magas színvonalú vitákért. Kellemes vakációt kíván.

Jónás János indítványára Hofer Károly elnöknek ragaszkodását fejezi ki a közgyűlés.

A jövő évi közgyűlés Szabadka város meghívására Szabadkán lesz.

(A polgári iskolai tanárok.)

A Wesselényi-utcai fővárosi polgári iskola nagyertermében gyülekezett az ország minden vidékéről a polgári iskolai tanárság. A miniszter képviselőjében dr. Morlin Emil osztálytanácsos, a főváros képviselőjében dr. Bárczy István iskolaiügyi tanácsos és a középiskolai tanáregyesület nevében Vámosy Mihály igazgató jelent meg a közgyűlésen.

Lád Károly elnök történeti visszapillantással kezdi meg előki megnyitóját. Rátér azután az egyesület jelenére. Kifejti, hogy amikor *Wlassics* miniszterrel lett, a megoldatlan kérdések egész halmozából éppen a polgári iskolák reformügyét ragadta ki, amiért a mai közgyűlés fogja a minisztert tiszteletli taggá választani. Szól még az egyesület egyéb terveiről, kivált azokról a ténykedésekről, amelyeknek nyomán már legközelebb miniszteri döntés lesz, üdvözlé meg a miniszter, a főváros és testvéregyesület képviselőjét, mire dr. Morlin Emil osztálytanácsos átadja a miniszter üdvözlését. Nemesak érdeklődik a miniszter a polgári iskolai tanárok egyesületét iránt, hanem megvalósítani is igyekszik az itt elhangzó óhajátokat. Hogy a laikus iskolások kezéből kivették a polgári iskolák belső ügyébe való beavatkozás jogát, ez is ebben az egyesületben merült fel először. Az egyetemes eredménye ennek az újításnak már is hasznonnal járt.

Válaszolt az üdvözlésre Bárczy István fővárosi tanácsos is, akinek törekvése, ugymond, a fővárosi iskolák tanítása eredményének fokozása, ami megengedik az egyesület törekvéseivel is. Végre Vámosy Mihály igazgató tolmácsolta a testvér-tanáregyesület jó kívánásait.

Az éljenzéssel fogadott üdvözlő beszédek után Bárczy István dobsinai polgári iskolai igazgató történeti tanulmányt olvasott föl az egyesület huszonöt éves történetéről. A fővárosi polgári iskolai igazgatók köréből indult ki a szervezkedés. Az első elnök lett Stojanovits István később *Hahóthy* Sándor, *Vajdaffy* Ernő, *Lengyel* Sándor, *Gyertyánffy* István és *Lád* Károly viselték az elnöki tisztelet. Hol egyetértés egyetemes országos egyesületben, hol pedig kétféle tömörülésben szolgálták a köz érdekét. Kivált a polgári iskola népoktatási jellegéről, az iskolai műhelytanításról, a kereskedelmi iskolák kapcsolatáról voltak nevezetesebb viták. Az egyesületi élet találó jellemzését és hű történetét ünnepi kedvben hallgatta a gyűlés.

Még *Kovács* János pedagógiai tanár érkezett arról, hogy a polgári iskola reformtervezete egységes irányban alkalmas meg az új iskolát.

Volenszky Gyula egyesületi titkár tette meg ezután jelentését. Hangoztatta, milyen jó hatása volt az egyesületi élet fejlődésére annak a miniszteri intézkedésnek, amely a polgári iskolai tanárt fölmentette az általános tanító-egyesületekben való tagsági kötelezettségtől. Azóta pár hónap alatt készáz taggal szaporodott a tagok létszáma, úgy, hogy ma már az ezert közeli meg a tagok száma. A lefolyt évben kivált az iskola belső életével és a polgári iskolai reform előbbrevitelével foglalkoztak.

Az indítványok során elfogadták *Sziklás* Adolfnak indítványát, hogy az iskolázott szülőknek a polgári iskolai pályaválasztással szemben kifejezett elégedetlensége, ott, ahol célszerűnek mutatkozik, szülői értekezleteken jusson közvéleményeszerű kifejezésre.

Még *Bertalan* Gyula szombolyai polgári iskolai tanár a magyar történelem szemléltető eszközeiről és *Képpsy* Imre az újabb fizikai eszközökről érkezett.

Az előadások befejezése után megválasztották tiszteletli tagnak gróf *Pálffy* Jánost és dr. *Takács* Menyhért jászói prépostot. Elhatározták, hogy a jövő évi közgyűlést Szabadkán tartják meg.

Az indítványok tárgyalása után az elnök kö-

szönetet mondott *Wlassics* miniszternek, az Akadémia elnökségének, a megjelenteknek, az értekezőknek és a vitákban résztvevőknek. Ezután éljenzés közben bekezesztette a két napig tartott ülést.

A közgyűlés után társasábul volt az *István főherceg*-szállóban.

(A délmagyarországi tanítók.)

Dettán a Délmagyarországi Tanító-Egyesület közgyűlésén *Schenk* Jakab elnököt.

Elsőnek *Schindelmann* Laura fehértemplomi tanítónő érkezett erről a kérdéstről: *Miért van korlátozva a nő működési köre a tanítás terén?* Hosszabb dolgozatának főbb pontjai ezek:

1. A mai néptanító nagyfotosságu kötelessége, munkaköre és mostoha helyzete.
2. A tanítónő épp oly munkát végez az oktatás és nevelés terén, mint a tanító. Kvalifikációja ugyanaz, mint a férfitanítóé.
3. A leánynevelés és oktatás ma már van oly fontos, mint a fiuké. A nőnek az egyetem ajtait is megnyitották már s mégis a nő hatásköre a tanítás terén korlátozva van. Míg a tanító lehet igazgató, segédtanfelügyelő, tanfelügyelő, sőt mint ilyen a közoktatásügyi minisztériumba is bejuthat, hol ismét szántalan előléptési fok áll előtte, addig a tanítónő a legjobb esetben lehet igazgató és ezzel be is van fejezve előléptetésének fokozata.
4. Valamint a fiuk nevelése a férfiakat illeti meg, ugy a leánynevelés a nő legszentebb és legszébb kötelessége. Dacára ennek s a nők képzett nőnek, a leánynevelés ügye a fiuk nevelésügyével egy kalap alatt, csupán férfiak által vezetetik.
5. A leánynevelésügy elvi dolgainak elintézése épp ugy megilleti a nőt, mint a szorosabb értelemben veit nevelés és oktatás.
6. Meggyőződésem, hogy a nőnevelés ügyének ugy a gyakorlati, mint az elvi téren, a nő van bivatva a helyes irányt megadni.

Mindezek után kérem a közgyűlést, alábbi pontokba foglalt határozati javaslatomat határozattá emelni és azt a magas vallás- és közoktatási kormányknak érvényesítés végett előterjeszteni.

Határozati javaslatát a következőkben terjeszti elő:

- I. Választassék külön a nőnevelés ügye a fiuk nevelésétől.
 - II. A leányiskolákhoz mindenütt nőigazgatók alkalmaztassanak.
 - III. A tanfelügyelőségekben az egyik segéd-tanfelügyelő nő legyen, ki a leányiskolai ügyekkel foglalkozik.
 - IV. Alkalmaztassanak arra érdemes nők a minisztériumba, hogy a leánynevelés elvi dolgába is befolyhassanak.
- Ezután *Dorner* János temesvári állami tanító *A gazdasági iskolákról* érkezett.

Rámutoit a különbségekre, melyek hazánk és más államok gazdaságai között vannak; azokat az intézményeket sorolta föl, melyekkel a kormány az okserü gazdaságot terjeszti, melyek közül a legszébb földadatot a gazdasági ismétők végzik, mivel a néppel igyekszik az okserü gazdaság előnyeit megismertetni. Eppen mivel ezen iskola ilyen szakoktatást nyújt, nem szabad ismétlőnek mondaní, hanem *Gazdasági iskola* nevet kellene neki adni.

Mai szervezetében ez az iskola nem felelhet meg a kívánalmaknak, mert csak gazdasági jelszavakat tanít be és nem nevei arra a népet, ami életfenntartására szükséges. Továbbá azért sem érheti el, mivel a tanító ugyszólván kényszermunkát végez, mert kevés a fizetés, csak száz korona, és ezt sem számítják a nyugdíjba, ezen a szűken mért fizetéssel a szabad időben kell neki tanítani. A tanítóképzetben nem elég bőven tanítják a gazdaságot, szükséges lenne azt intenzívebben előadni, mert a kurta négy heti tanfolyamok csak utmutatást adhatnak a tanítónak, továbbképzés kívánással, de ez, sajnos a tanítónak lehetetlen, mert honnan szedheti elő a szakiratokat?

A leányokat külön tanítónő tanítsa, különös tekintettel a kézimunkára, melyből a köznépünknek valóban szükséges fehéremű-szabást, varrást és ruhafelöltést kell tanítani a pénztfaló horgolások és stikkelések helyett.

A gazdaságtant gyakorlati uton kellene begyakorolni, de a községek legtöbbje a legsilányabb területből ad egy félholdacska területet, megokolva: ha a tanító minket akar gazdálkodásra tanítani, mutassa meg, mennyit produkálhat ezen! De azért nem lehet, mivel a tanulók április 1-től már csak vasárnap járnak iskolába, mely napon senki sem nyul kapához, ásóhoz. Nyáron meg teljesen szünetel az előadás. Ezek után itélve legjobb lesz, ha a gazdasági iskola tanítása csak elméleti lesz októbertől májusig, hetenkint kétszer.

Dorner János határozati javaslata ez:

1. Mivel a gazdasági iskolákban csupa új dolgok tanítatnak, hagyassék el az ismételő szó és legyen az elemi iskola hat osztályának kiegészítője a „Gazdasági iskola.”
2. Hogy ezen gazdasági iskolák inkább elérhessék céljukat, legyen már a tanítóképzetben a gazdasági oktatás intenzívebb.
3. Készítsen a magas minisztérium a gazdasági iskola tantervéhez alkalmazkodva a tanító számára egy rövid vezérfonalat, melynek alapján a tananyag előadassék.
4. A leányokat lehetőleg tanítónő tanítsa, tekintettel a kézimunkára, mely a tantervben minden bizonynyal telveendő.
5. A gazdasági iskola tanítójának fizetése számítottassék be a nyugdíjba.
6. Mivel maga a törvény sem biztosít időt a gyakorlati tanításra, mivel a legtöbb község csak igen kis területet ad a gyakorlati kiviteléhez és végre mivel a 8 havi szorgalmi időben a gyakorlati gazdaságnak csak elejét meg végét lehet

bemutatni; legyen, mint a téli földmívelési tanfolyamokon, a tanítás csak elméleti és pedig mind a nyolc hónapban át heti öt óraban.

Végül *Gyenis* Antal gattaji állami tanító ismerette az *Utasítás-t* az állami elemi népiszkolák, azok gondnoksága és tanítói, illetve igazgató-tanítói számára.

Délután harmadfél órakor az óvodai szakosztály ülésezett az óvoda-épületben. Ugyanakkor három órákor a gazdasági ismétőliskolai szakosztály ülésezett a városnézi tanástermében.

Délután három órákor gazdasági tanulmánykirándulás volt gróf *Karátsonyi* Jenő topolyai riztelepére.

KÜLFÖLD.

Sándor király a cárnál. Most már negyedizben cáfolták meg azt a hírt, hogy *Sándor* szerb király és a felesége ez évben vendége lesz a cárnak. A négy cáfolatot három ellencáfolat előzte meg. Ez a komédia így tartott a mai napig. Belgrádból folyton megérősítették a látogatók híret, Pétervárot az orosz nyelvű félhivatalosok igaznak mondták, a francia nyelvűek tagadták. Ha a szerb sajtóirodának csak egy kis izlése volna, ugy a királynak ily opeffigúrává való lealacsonyítását az igazság feltárásával megelőzhetné volna. De a komédia folyik. Ugy látszik, hogy ma végre befejeződik a *Journal de St. Petersburg* című orosz kormánylap érlyes cáfolatával. A hivatalos lap a szerb királyi pár pétervári utazását minden alap nélkül való mendemondának jelenti ki. Ezzel remélhetőleg le vannak zárva a pétervári ut derus aktái.

Az antisemiták alkonya. Két hirhett antisemita-fészkekben: Bécsben és Algírban végére jár az antisemiták hősködése. Bécsben tegnap szenedtek vereséget. Ott a Favoriten kerületben volt a tartománygyűlési pótválasztás, amelyen a választóknak 73 százaléka jelent meg az urnánál. A végeredmény az, hogy az antisemita jelölttel szemben, aki 4125 szavazatot kapott, 4298 szavazattal dr. *Adler* Viktor szociáldemokrata pártvezért választották meg. A választás kihirdetése után a szociáldemokraták megválasztott jelöltjüket éljenzve elvonultak, miközben surlódások támadtak köztük és az antisemiták között; a komolyabb összetűzéseknek azonban a nagy számban kivonult rendőrség elejét vette. Dr. *Adler* az első szociáldemokrata képviselő, aki az alsó-ausztriai tartománygyűlésben helyet foglalt.

Az antisemiták algíri vezére, a hirhett *Max Regis* polgármester lemondott erről az állásáról. Elhatározását azzal okolta meg, hogy a jövőben a legnagyobb kiméltelenséggel akarja a prefektust megtámadni. Akik *Regis* multját ósmerik, tudják, hogy ez az ok csak színlelt, *Regis* a visszalépésre az vezette, hogy a francia kormány alaposan ráunt üzemleire s ő maga is egyre vesztí maga alatt a talajt.

Kuba alkotmánya. Amióta Kuba felszabadult a spanyol hatalom alól s az Északamerikai Unióhoz csatlakozott: alkotmánya nemzetközi helyzete homályos és tisztázatlan volt a mai napig. Most végre komolyan foglalkozott Kuba sorsával az alkotmánygyűlés. A konzervatív elem, amely az Egyesült Államokkal való megegyezést akarja, csekély többséggel győzött. Kubát a legközelebbi hónapokban önálló köztársasággá fogják átváltoztatni s a sziget örök időkre az *Egyesült Államok protektorátusa alá helyezi magát.* Kubának nem lesz sem hadserege, sem flottája, sem önálló külügyi képviselő. Mindössze csendőrséget kell, amely a rendfenntartásról fog gondoskodni. De másrészt kikötötte az alkotmányozó gyűlés, hogy az Egyesült Államok sem tarthatnak helyőrséget Kubán.

Angol kegyetlenkedések Délafrikában.

Ha Anglia tiszzer annyí vereséget szenvedett volna a délafrikai csatatereken, mint amennyí vereség tényleg érte, még mindig nem érné utól a fegyverek balsikere azt a szomorú rekordot, amelylyel a délafrikai angol csapatok a legbarárbár népeket is lefőzték kegyetlenkedés dolgában. És szomorú, hogy az angol vezérek nem bírván legyőzni a boerokat, halálra kinezik a boerok védtelen asszonyait és gyermekeit. Erről többször érkezett már megbízható számtanukolt részletes hírt. Ma, mint Londonból táviratozzák, ott óriási föltűnést kelt a *Westminster Gazette* egy cikke, amelyben egy né elmondja, hogy az angolok milyen borzalmas kegyetlenséggel bánják a fogoly boer asszonyokkal és gyermekekkel. Néhány hét-elzelt egy *Hobhouse* nevű hölgy ugyanerről szolgált leleplezéssel, de az újabb adatok, ha lehet, még fölülmulják *Hobhouse* leleplezéseit. Az említett cikk írónéje, aki május végéig Pretóriában tartózkodott és meglátogatta a transvaali táborokat, ahol fogoly boer asszonyok vannak, a többi között ezeket írja:

— Amikor Pretoriából elutaztam, már nagyon hideg volt, s hogy a hidegben mit szenvednek a szerencsétler foglyok a táborokban, az egy-

szerűen leírhatatlan, bár a tél csak most kezdődik. A halandóság a gyermekek között iszonyu s ha nem történik valami, akkor nemsokára egyáltalában nem lesz gyermek a táborban. A boer asszonyok és gyermekek egyszerű szalmazsákokon fekszenek a földön s a sátrak vászna sem a hideg, sem a szél, sem az eső ellen nem védi meg őket. Csak egy pár boer asszonynak van még elégséges ruhája. A szerencsétleneknek még azt sem engedték meg, hogy ruhaneműt és ágyneműt vigyenek magukkal, hanem a király parancsára mindent elvették. Tűziszter nincsen, a táplálkozás elégtelen és rossz, úgy hogy a szegény gyermekek a szó szoros értelmében éhen halnak. Ha a Pretóriában lévő külföldi konzulok közbe nem léptek volna, a harcoló boerok feleségeinek büntetésből csak fél porciót osztottak volna ki. A foglyokat ezenkívül a legkegyetlenebb módon halálra kínozzák férjeiknek vált büneiért.

Hága, július 3.

A királynő ischli utazásának részleteit még nem állapították meg. Illetékes részről közlik, hogy a királynő tervbe vett utazása nem függ össze a délafrikai háborúval.

London, július 3.

A Délafrikából kiutasítottak kárterítési igényeinek megvizsgálására kiküldött bizottság mai ülésén lord Roberts tette meg nyilatkozatait. A Johannesburgban és Pretóriában élete ellen irányult merényletek előadásakor lord Roberts elmondta, hogy a merényletek felbujtóira rábizonyult a bűnrészség. A délafrikai németalföldi vasut hivatalnokai és alkalmazottai ellenségei az angoloknak. Sokat deportáltak közülük. Ő maga megvizsgálta a deportáltak nagyobb részének ügyét és egy deportációt sem hagyott jóvá, a nélkül, hogy meggyőződött volna jogosságáról. Az osztrák és magyar károsultak képviselőjének kérdésére azt válaszolta Roberts, hogy a nemzetiség szempontjából nem tetek különbséget.

Campan, július 3.

Krüger elnök ma reggel Campanból visszautazott Hilversumba.

Orosz-cseh kacérkodás.

Budapest, július 3.

A csehek Szokol-ünnepét egy orosz tábornok szenzációs levéllel koronázta meg. A levél egyenes biztatás arra, hogy a csehek fordítsanak hátat a Habsburgoknak és bizzanak „Oroszország istenében, aki nem fogja őket elhagyni.”

Egy Habsburg-monárkia területén így nyilatkozni több a neveletlenségénél. De ezt már megszokhatta mindenki amaz orosz tábornokok részéről, akik a cseh nemzeti ünnepeken pontosan be szoktak állítani. Ezek a vendégül hívott orosz tábornokok rendszeresen Ausztria és Magyarország ellen szoktak izgatni a prágai nyílt színen s aztán hirtelen elpárolognak, féltvén a hőriksépségét. A típusuk is ösmeretes. Véletlenül többnyire olyan „tábornokok” keresik fel ilyenkor Prágát, akik krónikus alkoholmérgezésben szenvednek. Ha aztán olyasmit mondanak, ami megzavarná az osztrák-magyar-orosz viszonyt, úgy könnyű szerrel utalhat a pétervári kormányt az illető urak „beszámíthatatlan állapotára.” A cseheknek s a többi ausztriai és magyarországi szlávoknak pedig könnyű szuggerálni, hogy a tábornok ur ő kegyelmessége csakugyan híven tolmácsolta a hatalmas cár legbensőbb érzelmeit. Az ilyen perfid játéka csak egy válasz lehetséges: az ilyen alakoknak a két monárkia területéről való kitiltása. Hogy ezt az osztrák kormány még nem látta be, az nem vall nagy körültekintésre.

A legújabb „orosz tábornoki” nyilatkozatról a következőket táviratozzák:

Prága, július 3.

Rittich orosz tábornok, aki jelen volt a prágai Szokol-ünnepen, a következő levéllel bucsuzott el a csehektől:

— A messzi szláv keletéről jövök, a jeges észak alvó erdőiből és a Feketetenger végtelen pusztaságaiból. Eljöttem, hogy benneteket szeretetükről biztossítsalak és hogy megmondjam nektek, hogy *bizhattok Oroszország hatalmában*. De még hozzá kell tennem, hogy meg kell ismerkednetek ezzel a végtelen szláv birodalommal, ahol ti csehek meg fogjátok találni mindazt, amit kerestek és reméltek. Sőt még ennél többet is fogtok találni. A népek közös szeretetében van a mi erőnk és ahol ez az erő megvan, ott csak alkalom kell hozzá, hogy kifelé is érvényesüljön, nemcsak a végtelen anyagi erő, hanem az is,

amely a gyöngével érez, és ezt mindenkor segíteni kész. Majd ha megismertétek Oroszországot, tudni fogjátok, hogy hol van a szláv erő forrása. Szívemből kívánom a cseh nép föltámadását. Adjon nektek Isten értelmi erőt, gyarapítsa kulturátokat és szaporítsa gazdagságotokat. Az utóbbi meg fog történni, ha majd kereskedelmi összeköttetétek az *Adriai tengerrel* a Csendes Óceánig fog terjedni. Amen, ámen, bizzatok Oroszország Istenében, aki nem fog benneteket elhagyni.

Prága, július 3.

Paul Deroulé arra a táviratra, amelyet a prágai francia vendégek neki San-Sebastianba küldtek, a következő távirattal felelt:

Nagyon örülök, hogy hazafias, békés tüneményekben nem feledkeztek meg a hazáján kívül élő franciáiról sem. Szívem és gondolatom hozzátok röpi, hogy veletek üdvözöljem a nemes cseh népet és Szokolját, amelynek hazám iránt érzett meleg és hő szimpátiáját már régóta ismerem. *Nazdar! Nazdar!*

Paul Deroulé,
a hazafias liga elnöke.

HIREK.

Palacsinta a hadbírósg előtt.

A nagyváradi katonai bíróság tegnap elítelt egy önkéntest arra, hogy két évig kell szolgálnia s hogy a tisztirangot sohasem nyerheti el. Minden ember azt hiszi, hogy a kemény ítérettel sujtott önkéntes olyan immorális cselekedetet végzett, amely nem fér össze a katonai egyenruha tisztességével. Az elítelt önkéntes azt tette, amit minden katona megtett már életében. Ehes volt s hogy az őrszobában fölfedezett egy tányéron három palacsintát, hát megette. A dologban mindössze az az inkriminált rész, hogy a három palacsinta egy oláh bakáé volt, aki egy pillanatra kiment az őrszobából. Visszajövet már nem találta meg a palacsintáit s az önkéntes uron követelte, aki mosolyogva mondta, hogy megette, jól esett s ha haragszik érte, visszafizeti háromszorosan.

Az oláh bakától a palacsinta-ügy fölkerült a kapitányhoz, onnan a hadbírósg elé, onnan a közvélemény elé, vagy ha úgy tetszik, a kacagó közvélemény elé.

Elvégre az önkéntes éhes volt s ilyenkor nem tud az ember rosszabb viccet csinálni, mint egy katonatiszt. A különbség csak az, hogy a katonatisztek rossz viccein kacag az egész garnizon, az önkéntes rossz viccei miatt pedig sir egy apa, aki haza várja a legényfiát, sir az anyja, aki félti a gyereket, sir minden komoly ember, aki értékelni tudja egy ifju ember idejét. Csak a hadbírósg nem sir, hanem szörnyű komolyan hozza meg az ítéletet s kijelenti, hogy az önkéntes a katonai erkölccsel ellentétes dolgot művelt.

Ha van olyan katonatiszt a mi armádiánkban, aki ennél ártalmasabb tréfát még nem követett el életében, akkor ez a mi hadseregünk csupa zárdaszüzből áll s így megfoghatatlan, hogy miért panszokkodnak annyit a polgárok a katonák tréfái miatt. Hisz akkor ez a hadsereg nagyon kedélytelen vén fiukból áll, csupa podagrás hadnagyból, elsavanyodott kapitányból, eleccetesedett ezredesekből s végül... Istenem, a generálisokra már nincs is szó. Azok egyszerűen lefózik az akadémikusainkat a komolyságban. Ebben különben nincs veszedelem. Sem az akadémikusok, sem a generálisok nem változtatják meg a világ rendjét.

A világ rendjét az ilyen palacsinta-ügyek változtatják meg. Mikor olyan nagy és drága testületek, mint a katonaság, már nem látják a maguk speciális moraljuk határait, mikor másként ítél meg az egyik ember erényeit, mint a másikat, mikor egyszer összeférőnek tartják a kardbojttal azt, hogy védtelen polgárokat részeg katonák lemészároljanak, másszor meg összeférhetetlennek azt, hogy egy éhes fiu tréfából elegye a másik elől a palacsintát — akkor ebben a testületben már konfundálódtak a fogalmak arról, hogy tulajdonképpen hogyan és miben

különbözik a harcias életpályák erkölce a közönséges polgári erkölcsöktől.

Lopott talán az az önkéntes? Lopott! Hát föl lehet tenni józan észszel egy intelligens emberrel, hogy egy oláh baka palacsintáját emborra el s aztán mosolyogva kinálja a háromszoros ellenértékét? Sikkasztott, vagy mi az ördögöt csinált? Egyszerűen rossz viccet csinált szegény feje s nem tudta, hogy a rossz viccek ősforrásánál éppen az ő rossz viccét fogják komolyan venni.

A nagyváradi eset szörnyű szomorú volna, ha nem volna olyan rémségesen naiv. Egy egész bíróság, mely három palacsinta miatt törvényt ül s olyan nagy lármát csinál — pour une omelette!...

G—.

Budapest, július 3.

— BUDAPESTI NAPLO. Junius 30-án

uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Szell Kálmán miniszterelnök tegnap Rátóra utazott. — Lobkovits Rezső herceg hadtestparancsnok Budapestről tegnap a nagy nyári szemle-utjára utazott.

— Az udvar Ischiben. Ischből táviratozzák, hogy Ferenc Szalvátor főherceg nejevel, Mária Valéria főhercegnével és gyermekeivel ma odaérkezett. A pályavaron maga a király várta őket. A hivatalos fogadás után a király és a főhercegi család ő felsége villájába hajtatott.

— Kohl Medárd püspök Budapestén. Dr. Kohl Medárd püspök nyári szabadságidejét váratlanul megszakítva, ma reggel Budapestre érkezett. Kohl püspök innen egyházi vizsgálatra Vácra megy.

— Waldersee utja. A Lokalanzeiger tudósítója, aki gróf Walderseevel együtt a Gera fedélzetén utban van Németország felé, azt táviratozza lapjának Berlinbe, hogy a Gera junius 26-án Formosa közelében nagy veszedelemben forgott, mert majdnem belefutott a taifunba. A hajó kapitányának jelentése nagy bajtő szabadította meg az utasokat. Mikor a Gera átlépte az Egyenlítőt, megtörtént a szokásos keresztelő, amelyben gróf Waldersee az *Aegir* nevet kapta. Batáviában kolera dühög s így a Gera ott meg sem állapodott. E hónap 18-án Adent fogja érinteni a khinai szövetséges hadak főparancsnokának hajója és augusztus 8-án fog kikötni Bremerhavenben.

— Diplomáciai uton elmosdított magyar rendőrőrkapitány. A Szegedi Napló jelenti: Nem mindennapi módon mozdították el hivatali állásától Pancsova város rendőrőrkapitányát, Lestyánszky Jánost. Búne az volt, hogy a múlt napokban egy szerb lakodalmi meleten a násznép tagjait figyelmeztette, hogy a mellükön viselt szerb nemzetiszínű jelvényeket itt viselniök nem szabad. E miatt közte és a vele volt rendőrök, valamint a násznép tagjai között zajos csetepaté támadt, melynek folyamán kiderült, hogy a volégnép kísérel, akik a szerb nemzeti jelvényt viselték, begrádiak s erre a főkapitány fölszólítása ellenére is föntartották a szerb nemzetiszínű jelvényüket. Ezzel az incidens akkor egyelőre véget ért. A szerbek azonban ezzel nem elégedtek meg, hanem panaszt tettek a szerb kormányánál, mely viszont az osztrák-magyar követség útján kért elégtételt. Ennek — úgy látszik — megett az eredménye, mert a begrádi lapok nagy örömmel jelentik, hogy a pancsovai tulbuzgó rendőrőrkapitányt állásától fölfüggesztették, sőt kilátásba helyezték, hogy mindazokat a rendőröket, akiknek az incidensben részük volt, meg fogják büntetni.

— Pályázat egyetemi tanszékre. A hivatalos lap mai száma közli a kultuszminiszter pályázati hírdetését a budapesti magyar királyi tudományegyetemen betöltendő második magyar magánjogi tanszékre. Ha erre a tanszékre nyilvános rendes tanárt neveznek ki, évi haterzer korona fizetés, ezerhatszáz korona lakpénz, háromezerköttszáz korona tandíjtuladék és minden ötödik betöltött szolgálati év után évi nyolcszáz korona korpóték jár neki, amely azonban négyezer koronát meg nem haladhat. Amennyiben pedig a tanszékre nyilvános rendkívüli tanárt neveznek ki, ennek javadalmazása négyezer korona fizetés, ezerköttszáz korona lakpénz és minden ötödik betöltött szolgálati év után négyezer korona korpótéka lesz. A korpóték azonban a kétezer koronát meg nem haladhatja. A kinevezett tanár a magyar magánjogot minden félévben heti öt órában és ezenkívül a bányajogot minden második félévben heti három órában köteles előadni. A kultuszminiszterhez címzett pályázati kérvényeket szeptember 1-éig a budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karánál kell benyújtani.

— **A cséplőgép jubileuma.** A cséplőgép százéves lett ebben a hónapban. Valaki ugyanis megállapította, hogy épp egy századdal ezelőtt kezdett működni az első cséplőgép Angliában, Bedford hereg földjén. Akkor persze még békéskor élte, kicsit primitív volt, tügyetlen és esetlen. De gyorsan tökéletesbitették, míg végre az a nagyszerű masina lett belőle, amelyet ma aratáskor szelvényben látni a kövér asztalok között. A régi cséplőgép kiverte a magot a kalászból s elkülönítette tőle a polyvát. Tehát óriási haladást jelent a hadaróval való csépléshez mérve. Munkát, pénzt, időt takarít vele a gazda, holott annakelőtte az aratás után gyakran még a téli időbe is benyúlt a cséplés. Most gyorsan, tisztán, nagy takarítással és a legkisebb *manoeval* végzi el ezt a munkát a gép. A cséplés munkáját természetesen egészen átalakította. Azóta sok kollégája is támadt: a szántógép, a gőzeke, a vetőgép, az aratógép. Olyk gazdaságon, amely a teknika minden vívmányának megnyitotta portáit, szinte alig jut a gabonaszem emberi kézbe: gépek vetik, aratják, míg a szemből kalász meg liszt lesz. A gép-élet nem maradt meg a gyárak nagy termeiben, hanem lassankint egészen elfoglalja az embernek hasznos szabad természetét. És ezzel természetesen vész és pusztul a földmivelés ősi pozíciója is. A szénfűst és a gép zakatolása ugyancsak elhessegette a még megmaradt gyérzámú muzsát s a XX. század poetája anakronizmust követ el, ha aratólányok daláról énekel. A poeta és a paraszt sajnálja ezt a sorsot, de hát ki vet rájuk ügyet? Itt van a gép, diadalmas, gyors, olesó munkájával, s a lokomobil parazsa, a regulátor gyorsan forgó gömbjei, a kúrtóból kigomolygó füst, a géphadaró pontos ritmusa adják meg most már a cséplés költséjét. Csak olyan emberek sajnálják ezt az állapotot, akiknek alig van immáron vesztési valójuk. A nagy, civilizált, okos, tőkés társadalom örömmel fogadja a cséplőgép jubileumát is, mint minden gépet. Mert meg van győződve róla, hogy igazán a gépeké a jövő, bármint küzdöttek is ellenük a poeták: Ruskin vagy Walter Crane.

— **Walkó Lajos.** Távolság a fővárostól, egy fűrdőhelyen, ahová üdülni ment és új erőt keresni: Herkulesfürdőn hunyt el ma egy munkában fáradhatatlan, sikereiben gazdag életű ember: Walkó Lajos, a Magyar Leszámloló- és Pénzváltó-Bank igazgatója. Kicsiny kezdetből, minden külső támogatás híján, a maga erejéből küzdötte föl magát Walkó Lajos diszes állására és a magyar pénzügyi világban kiváló értelmessége, józan ítéléte, nagy szakavatottsága elsőrendű tekintélyt szerzett neki. De ami többet ér hivatalnál, rangnál, tekintélynél: a pénzügyi világban, a hivatalában, a társaságban, mindenütt, ahol Walkó Lajos megfordult, szerették, lelkes vonalommal voltak eltelve iránta. A tekintélyes bank-direktor a maga nagy állásában is egyszerű ember maradt. Állását nem tekintette magaslataknak, ahonnan az ember olimpusi göggel nézhet csak le a többi emberre. Szerény és kedves ember volt ő mindvégig és népszerű mindenkinél, aki valaha érintkezett vele. A tisztviselői bálványozták, mert atyai módon gondoskodott róluk, érdeklődött minden bajuk iránt és melegen szívén viselte sorsukat. A *Pénzügyi Tisztviselők Egyesülete*, amelynek első elnöke volt és örökös diszelnökévé lett, máris kitűzte a gyászlobogót és impozáns módon fog résztvenni az ő felejtethetlen elnöke végtesztességén. Halála fővároszerte megdöbbenést keltett. És aki ismerte ezt a páratlanul jó és nemes embert, a kegyelet, a fájdalom és a szeretet hármaskörét hullatja Walkó Lajos koporsójára.

— **Barbás József öngyilkossága.** Ifjabb Barbás Józsefet, a Rókus-kórház segédorvosát, aki tegnap reggel szíven lötte magát, a család kérésére nem vitték be az orvostani intézetbe, hanem a lakásán helyezték ravatalra, miután a rendőrségen kieszközlötték azt is, hogy a boncolást mellőzzék.

A család a következő gyászjelentést adta ki: Id. dr. Barbás József egy a saját, valamint leánya Barbás Róza, nemkülönben az összes rokonok nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja felejtethetetlen és jó fiának, drága jó bátyjának, ifj. dr. Barbás József sz. Rókus-kórházi segédorvosnak az évi július 2-án, hajnalban, 28 éves korában történt hirtelen elhunytát. A drága halott hült tetemei az évi július 4-én, esztörtökön délután 5 órakor fognak lakásán IV. ker. Vámbáz-körút 10. szám, az ev. ref. egyház szertartásai szerint megáldani és a Kerepesi-úti sírkertben levő családi sírboltban örök nyugalomra fektetni.

— **Reszielő dolgok.** Az osztrák-magyar államasztársaság vasműveinek igazgatósága a reszielői sztrájkhírekre vonatkozólag kijelenti, hogy egy munkást renitens magaviselete miatt elbocsátották. Az elbocsátás semmi összefüggésben sincs a lefolyt sztrájkjal s újabb sztrájkról nincs szó.

— **Házasság.** Déri Lajos gyárigazgató ma tartotta esküvőjét Béli Sziidi kisasszonnyal Budapesten.

— **Idegenforgalmi kiállítás.** Idegenforgalmi kiállítás van készülében a fővárosban. E kiállítás célja lesz mindazoknak a módoknak és eszközöknek bemutatása, melyek segítségével külföldi városok az idegenforgalmat emelték. A kormány és a főváros támogatása mellett készül kiállítás bizottsága, amelyben az írói, kereskedői és ipari világ számos előkelősége helyet foglal, a jövő héten tartja első ülését a Bristol-szállóban; az ülésen minden érdeklődőt szívesen látnak. Kívánatos, hogy az előkészületek eredményesek legyenek, mert az idegenforgalom föllendítése fontos érdeke nemcsak a fővárosnak, de az egész országnak.

— **A revolver — gyermekkézben.** A revolver meggyilkolt egy kilenc esztendő fiúcskát. Az a bizonyos revolver, amely a gyermek kezébe kerül és öl. Egy *Czelet* Viktorné nevezetű özvegyasszony Viktor nevű tizenhároméves fia revolverral játszott. Közben elült a fegyver s szíven találta a fiu kis öcsését, Oszkárt. Mire föl-szedték a földről, már meg volt halva s a hirtelen megérkezett segítség számára nem maradt egyéb tenni való, mint hogy a gyereket beszállították a halottasházba. A szomorú esetet hirtelen tudomására adták a rendőrségnek és Tóth János fogalmazó kihallgatta a kétségbeesett anyát s a szerencsétlen fiút is. Mondanivalójuk azonban nem igen volt — s a fogalmazó természetesen otthon hagyta az anyjánál legalább azt a gyermeket, aki megmaradt.

— **A hadügyminiszter és az újságíró.** Rómából táviratozzák: *Ponza* tábornok hadügyminiszter és *Lotti* újságíró lovagias ügyét békésen intézték el, miután a segédek megállapították, hogy az újságírónak nem volt sértő szándéka.

— **Bukarestől Berlinig lóháton.** Clair Sándor porosz vezérkari őrnagy, román katonai attasé *Bukarestből Berlinig* megy lóháton fogadásból. Egy lóval teszi meg ezt az utat. *Bukarestből* június 28-án indult el s ma délben érkezett *Kassára*. Holnap folytatja útját *Oderberg-Boroszló* felé. Az utat *Berlinig* 17 nap alatt kell megtennie.

— **A Leipziger Bank áldozatai.** A tőzsde nagy eseményei nyomában megszületnek a kis esetek. Amint hogy ez természetes is, mert a nagy veszteségekben és a nagy győzelmekben egyformán az egy irányadó tömegbe került kis tőke az érdekelt. A Leipziger Bank megbukott — s utána buknak a kisebb érdekeltiségek. És pedig éppen olyan halálosan bukik el némelyik, mint maga a bank. A *Schweidner* Arthur-féle cég főnöke ma *Zwickauban* az ugynevezett *Hattyútuba* beleölte magát. Másik áldozata is van a bukásnak. A bank egyik pénzeszedője, aki — úgy látszik — a maga pénzeszközeit a kenyéradóknál helyezte el, felakasztotta magát. — Megérkezett már a csőd is — a csőd nyomában. A lipseai agyagáru gyár tegnap kijelentette a fizetéképeltenséget és ennek is az az oka, hogy a Leipziger Bank megbukott. A felső-sziléziai vaspácnak megakadt minden üzlet és a vállalkozás teljesen megbénult. A szászországi és a sziléziai kereskedelmet és ipart komoly katasztrófa fenyegeti. A *kasseli* törkölyszáritó társaság ellenlábás vállalatai az államügyészségnél feljelentést tettek a kasseli társaság igazgatósága ellen. Így támadt a tőzsdén az az alaptalan hír, hogy a kasseli társaság igazgatóit letartóztatták.

— **Dimitrivics plébános doktorsága.** A csernoviczi tudomány-egyetem görög-keleti hittani fakultásán mult vasárnap *Dimitrivics* Vladimirt, a pesti szerb hírköztség ismert plébánosát, a hitudományok tudorává avatták. Ez ünnepélyen a hittani kar tanárain és egyetemi hallgatókon kívül, igen nagy számú előkelő közönség jelent meg, amely a fiatal, rokonszenves plébánost melegen üdvözölte. A budapesti szerb hírköztséget az ünnepélyen *Popovics* Vazul István kir. tanácsos, országgyűlési képviselő, a Tőköllyán ügyigazgatója képviselte. Dr. *Dimitrivics* Vladimír plébános a hét végén tér vissza Budapestre, hogy hosszabb távolléte után ismét átvégye hivatalos teendőit.

— **A női szabók sztrájkja.** A mai esős idő dacára néhány száz női szabó volt együtt a sztrájk-tanyán. Az általános szóbeszéd tárgyát a békéltető bizottság tegnapi határozata képezte. A sztrájkolóknak nincsenek megelégedve a határozattal. Különösen ki-fogásolják a 10 és fél óras munkaidőt. Szigorúan ragaszkodnak a 10 órai munkaidőhöz. A sztrájk-tanyán ma több munkás és segéd munkás jelent meg és nagy meglepetéssel tárgyalták a mestereknek azt a határozatot, hogy velük mint nem szervezett munkásokkal nem tárgyalnak. Ezekután elhatározták, hogy a szervezkedést megkezdik. Délután négy órakor újabb értekezletet tartottak a sztrájkolóknak és elhatározták, hogy a sztrájkot folytatni fogják.

— **Nagy hőség Newyorkban.** Budapest, ahol máskor ilyenkor roskadozunk a forróságtól, most hálás érzéssel a sors iránt hűsölünk. A zápor gyönyörűen szakad le az aszfaltra s nyomában minden friss és hűvös. Hanem ugyanekkor más világrészen olyan forróságok pusztítanak, hogy szinte rémes. Amerikában borzalmas most a kánikula, amelyenhez fogható ott is a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A napszúrás tömegesen öli az embereket. *New-Yorkban*, mint onnan táviratozzák, tegnap volt a legnagyobb forróság. *Manhattanban* és *Brooklynban* éjjeltől délután három óráig *hatvankét haldéset* történt. Sok gyár és üzlet bezártatta a munkát. A kórházak mind zsúfolva vannak. A mult éjszaktól körülbelül tizenkilencezer ember szabad ég alatt töltötte. Az eddigi jelentések szerint az utolsó huszonnégy óra alatt *Philadelphióban* huszonnégy és *Pittsburgban* negyven ember halt meg napszúrásban. Egy *newyorki* táviratunk jelenti: Ilyen hőséget harmincegy év óta nem tapasztaltak, arra pedig egyáltalán nem emlékeznek, hogy a tikkasztóan forró napok szakadatlan láncolata következett volna egymásután. Tegnap az utcan *megdobadt az aszfalt-burkolat* s a kocsi kereke belesüppedt. A hőség irtózatosan sok kárt tett az emberéletben. Magában *Newyorkban* tegnap *száznegy ember halt meg* napszúrásban. Ugyanílyen hírek jönnek *Chicagóból*, *Philadelphióból*, *Washingtonból* és más nagy városokból. Az üzleti élet egészen megakadt. *Newyork* utcai üresek, elhagyottak. A közúti vasúti forgalmat egészen megszüntették. A *lőhullák százával hevernek* az utcan. Egy újságíró egyetlen utcában huszonhárom elhullott lovat számolt meg. A bíróságok a tárgyalásokat kénytelenek felfüggeszteni. A büntető törvény-szék tegnap tárgyalásán az *esküdték elnöke holtan rogyott össze*. Némely bíróságon a bírák ingujján tárgyalnak. Egy tegnapi esküvőn a véglegény s a nászvendégek ingujján jelentek meg. A veszedelem vége még beláthatatlan. A meteorológusok azt mondják, hogy ez a tropikus hőség valószínűleg még három hétig fog tartani. A hőség ellen még az erős zivatar sem használ, mely tegnap vonult el *Newyork* felett. Ma *New-Yorkban* és környékén 327 embert ért napszúrás. *Két-százhuszonötven meghaltak*. *Észak-Amerika* több városában hasonló nagy a hőség. A newyorki kórházak megteltek a betegekkel s már nincs hová szállítani a szerencsétlenül jártakat, a mentőket ma négyszázszor vették igénybe. Otszáznál több ló hullott el ma *New-York* utcan s egész nap az utcan hevertek az elpusztult állatok.

— **Vissza Amerikából.** Nagyon ritkán történik meg, hogy egy Amerikába szökött ember visszatérjen Budapestre, mielőtt az általa elkövetett gonosz tett el-évült volna. Most ilyen esettel áll szemben a büntető törvényszék. *Kádár* Mihály, a *Kádár* és *Feldmann* gépkereskedő cég egyik tagja vagy másfél esztendővel ezelőtt kiszökött Amerikába. *Kádár* nagyon könynyelmű ember volt, minden idejét az éjjeli kávéházakban s a korcsmákban töltötte. S mivel az üzletben valami inkompetensséget követett el, társa, *Feldmann* kitette őt az üzletből. *Kádár* ekkor egy *Tóth* nevű kőbányai sertéskereskedővel társulva, új üzletet nyitott a *Teréz-köruton*. Nagyon ügyes ember volt, lépre tudta vinni a társát, akit hamarosan sikerült neki beosapnia vagy ötvenezer forint erejéig. Amikor azután már nagyon rosszul állott az üzlet, *Kádár* Mihály még vagy huszezer forint árá váltott zsrilátot az ismerőseivel s ezzel a pénzzel kiszökött Amerikába. A felesége sem tudott a szökéséről semmit, annyira titokban csinálta a dolgát *Kádár*. Amint azonban megérkezett Amerikába, rögtön elküldte az obligát amerikai táviratot a családjának: *Glücklich angekommen!* Amde *Kádár* Mihály nem érezte magát jól Amerikában; elfogta a honvágy és hazajött. Alig három napja, hogy megérkezett, természetesen titokban. Megérkezéséről azonban értesült a rendőrség, amely annak idején körözölevelet adott ki ellene és letartóztatta feleségének a *Pauler-utca* 20. szám alatt lévő lakásán. A rendőrség *Kádárt* átadta az ügyészségnek, amely azonban kellő biztosíték letétele ellenében szabadlábra helyezte az Amerikából visszaérkezett embert. A vizsgálatot azonban folytatják ellene.

— **Lépfene-mérgezés.** *Szin* község bírája elrendelte, hogy a község lépfene bikáját vágják le a lakosság számára. A mérsáros egy darab csontban megsértette a kezét és néhány nap alatt meghalt. Az orvos lépfene-mérgezést konstatait s a bírót feljelentették az ügyészségnél.

— **Gyorsírás** címmel, a *Gabelsberger-Markovics-féle* gyorsírási rendszert szolgáló, jól szerkesztett szaklap indult meg a fővárosban. Az új lap felelős szerkesztője *Kállai* Emil. Az első számban dr. *Fabro* Henrik *Elmélkedés a gyorsírásról* címmel érdekes bevezető cikket írt.

GROSSMANN S. Deák Ferenc-utcából Kossuth Lajos-utca 14. sz. alá helyeztetik f. év július havában — at.

— **Fordulat a baktól katonai gyilkosság ügyében.** A hadbírósal nemrégiben ítéletet hozott egy Vig nevű örvezető ügyében, kit gyilkossággal vádoltak. A gyilkosságot nem lehetett rábizonyítani Vigre s így a bíróság csak kötelezőmunkaszabásban találta vétkesnek. A hadbírósal most már egy év óta kutatja, hogy ki volt az a katona, aki a puskaporos torony környékén elkövette a gyilkosságot. Az egyik gyanúsított ember egy *Tatár* nevű katona, aki a vizsgálat megindultakor azzal állott elő, hogy ő látta Viget, amint alkonyatkor a töltés mellett a Tari-féle házhoz közeledett. Találtak a Tari-ház körül három üres Mannlicher-hüvelyt s Vig ellen az volt a terhelt körülmény, hogy hiányzott a táskájából *öt golyó*, míg *Tatár* táskájában rendben volt.

Ma szenzációs fordulat állt be ebben az ügyben. Vig a tizenegyedik, *Tatár* a tizenkettedik században szolgált. A 14. század Mannlicher-hüvelyébe az 1895., a 12. századéba az 1893. év van bevéve. Mikor az őrséget letartóztatták a *Tatár* századának öt főlölesleges patronját, melynek megmaradtak a lövés után, megtalálták Vig táskájában; ugyanazokhoz volt hasonló a három kilőtt hüvely is. *Tatárnak* kellett tehát manipulálnia, mert nem tételezhető föl, hogy Vig maga ellen szolgáltatott volna ilyen nagyfontosságú gyanúkat. A hadbírósal a legutóbbi időben a két hiányzó golyót kereste, s ma egy század katonaságot küldött ki a puskaporos toronyhoz s ott ásatásokat végeztetett. Az egyik katona csakhamar fölvetette a földből a két golyót, melyek lábbal voltak beletaposva a földre. Ezek a golyók azonosok azokkal, amelyek Vig táskájában voltak csempészve s amelyeket *Tatár* tulajdonát képezték. A lelet nagy szenzációt keltett katonai körökben, ahol most sokát várnak a gyilkosság ügyének fordulatától.

— **Anarkisták.** *Berlinből* táviratozzák: A rendőrigazgató a következő elfogatóparancsot küldte a német hatóságoknak:

Ottilio Piori és Enrico Gigli pratoi születésű olasz anarkisták Firenzében utlevelet szereztek s Berlinbe utaztak. Arra kérem önt, hogy ezekre az egyénekre gondosan ügyeljen, kinyomozásuk esetében nekem jelentést tegyen. esetleg őket letartóztassa, mert mind a ketten többször megbüntetett veszedelmes emberek és könnyen meglehet, hogy gonosz szándékkal utaznak Berlinbe.

Berlinből jelentik, hogy *Pozza* schioi olasz ember a napokban öngyilkossági kísérletet követett el. Azt mondta, hogy anarkista összeesküvésbe keveredett, melynek székhelye *Wädensweil*-ben van, a zürichi tó partján s sorshuzás után öt biztalt meg a német császár meggyilkolásával. Ezt nyomban megátvitatózták Rómába és Berlinbe. Az olasz kormány fölszólítására a svájci szövetségtanács ügyészt küldött ki *Wädensweil*-be. Az ügyész annyit megtudott, hogy *Wädensweil* anarkistafészek, de összeesküvésnek nyomára sem akadt. *Pozza* azért menekült onnan, mert egy munkástól pénzt lopott s a büntetéstől való féltelmében öngyilkos akart lenni, a kórházban aztán fantasztikus mesével állt elő.

— **Lantay István megőrült.** Szomorú értesítés jött ma *Berlinből* Lantay Istvánnak, a megszökött csemegekereskedőnek családijához. Ez berlini rendőrség hírvél adja Lantay feleségének, hogy férje, akit a budapesti rendőrség megkeresésére elfogtak, megőrült. Lantay pár héttel ezelőtt tartóztatta le a berlini rendőrség, de a boldogtalan ember a börtönben úgy viselkedett, hogy végre is a megfigyelőosztályra szállították. Az elmulat két hét alatt az orvosok megállapították, hogy Lantay nem ép elméjű s éppen e miatt aligha fogják egyhamar hazaszállítani.

— **Megrontott tehenek.** *Joszics* Gyákó, kovilói gazda a napokban azt vette észre, hogy az öreg *Lurics* Mara, aki boszorkány hírében áll a faluban, nagyon sűrűn jár az ő portájára. Megszólította hát, hogy ne járogasson olyan gyakran az ő házába, mert nem szeretne keményebben banni vele.

— Jól van — felelt a vén asszony — nem jövök többé a kigyelmed házába, de lesz még olyan idő, hogy szívesen fogadna, ha jönnék.

A vén boszorkány elbalagott s alig telt el néhány nap, *Joszics* nagy kétségbeeséssel panaszkolta fűnek-fának, hogy megbetegedett a tehene. A szomszéd rögtön kitalálta, hogy ki okozta a téhen nyavalyáját s sietve ment el *Lurics* Marához.

— Megállj vén boszorkány — mondta — megromlottad a *Joszics* tehénét.

— Vigyázzon csak kend a magáéra — vágott vissza a vén asszony — s mi sem természetesebb, minthogy a *Govaszki* szomszéd tehene is megromlott harmadnapra.

Tegnapelőtt aztán éjjel arra riadt föl a falu népe, hogy lobogó lánggal ég a *Lurics* Mara háza. A tüzet ugyan hamarosan eljötték, de az öreg asszonyt senki sem tudta kimenteni. Ott találtak meg a romok közt, összeégyve.

A vizsgálat kiderítette, hogy a vén asszonyt előbb agyonverték, aztán rágyújtották a házat. A

gyilkosokat természetesen hamarosan kézrekerítették a csendőrök *Joszics* Gyákó és *Govaszki* Milán személyében, kik teheneikért álltak bosszút a vén asszonyon.

— **Öngyilkos nagybirtokos.** Györgyben pusztán (*Bácsmegeye*) *Ifkovics* J. Gábor nagybirtokos felakasztotta magát. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

— **Amerika — Budapest.** Lelkes, színes és változatos műsora ünnepség lesz holnap, csütörtökön este a városligeti tündérvárosban, Ós-Budavárában. Az amerikai jellegű ünnepség keretében *Kossuth* Lajos newyorki útja is megelevenedik a közönség előtt, amely minden bizonynyal megtölti holnap a ragyogó szórakozóhelyet. Az ünnepséget Ós-Budavára ambíciózus igazgatója, *Friedmann* A. rendezi, aki *Kossuth* halálakor harmincezer magyart vezetett mint grand marchall az amerikai magyarok gyászünnepségére. A nagy amerikai jellegű ünnepély iránt a nagyközönség minden rétegében nagy az érdeklődés. Tekintve, hogy az ünnepély kimagasló része annak a történelmi eseménynek hű képe lesz, mikor halhatatlan hazánkfiát, *Kossuth* Lajost, New Yorkban a lakosság százai fogadták érkezésekor 1851-ben, bizonyára sok ezer ember lesz kint, az előkészületek után itélve nagyetül ünnepélyen. — Ós-Budavára júliusi variété-műsora egyébként minden tekintetben nagyon szép és érdekes. Az új számok közül *La* és *Do*, *The Atinos*, az *Alexandros* akrobata-csoport és *Les Gignac* estének valóságos tapsorkánt idéznek elő a mindenkori telt nézőtérben. A csütörtök esti ünnepély, mely egy napra esik az Egyesült-Államok legnagyobb nemzeti ünnepével, a „szabadságnap”-pal (*Independence*), többi részleteiben is imponáns lesz és ki fogja elégteleni a legkényesebb kívánalmakat is. Az ünnepély befejezése egy nagy amerikai stílusűzjáték lesz, ami a legérdekesebb látványosságok közül való.

— **Cigányzene a Telefon Hírmondóban.** Ma este cigányzene lesz hallható a Telefon Hírmondó összes állomásán esti 8 órától 11 óráig. A cigányzene átvitelt azonban, melyet az Emke- és az Elite-kávéházból közvetít a Telefon Hírmondó, megszűnik s 8 óra 15 perckor tartandó tözsedolvasás (franktúr, párisi tözsedolvasat és berlini tözsedolvasat) és a fél 10--10 óráig való esti olvasás, melynek keretében az est folyamán érkezett legújabb híreit olvastatja fel beszélő újság.

(x) **Ha öszül a haja,** használja a *Stella*-vizet. Ára 2 korona. Zoltán Béla gyógyszerárban, Budapest.

(x) **Magyar Thomassalak.** 17—20% összfosphors., ebből ca. 80% citromsavban oldható, 75% porfinom, 50 kilogrammos ingyen zsákban legolcsóbban ajánl a kartellen kívül álló Satori-gyárak központi irodája, Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Még a tanárok panaszkodnak?

— *Jelenet.* —

Egy kis fiu: Na, hogy mulatsz a vakációban?
A másik: Jól mulatok. Azt olvasom az újságban, hogy a tanár urak gyüleseznek.

Az egyik: Ugyan miért?

A másik: Azt olvasom, hogy rosszul fizetik őket.

Az egyik: Na, ez nem rossz. Egy tanárnak pedig van... (*nagyt akar mondani*): legalább is... száz forint fizetés!

A másik (kétkeve): Egy évre?

Az egyik (belátva, hogy ez mégis kevés): Nem. Egy félévre. Az nagyon sok. Abból jól meg lehet élni.

A másik: Hogyan?

Az egyik: Én kiszámítom neked. Egy ruha, az husz forint. Cipő öt forint. Kalap két forint. Ez csak huszonhét forint és marad neki még százhetvenhárom forint. Azt se tudja, mit csináljon vele.

A másik: Ez igaz.

Az egyik: Persze, hogy igaz! És mindig panaszkodnak. Egy ilyen tanár alig van három óráig az iskolában. Mi meg egész délelőtt ott ülünk...

A másik: Igazad van.

Az egyik (húvel): Szabad neki szivarozni, sétapálcával járni és kávéháza menni. Ha elkísik az iskolából, ki se térdel. Az a legnagyobb ur a világon.
A másik: Most kezdem csak felfogni, hogy ok nélkül panaszkodnak.

Az egyik: Na látod. Az ember mindenre rájön, csak gondolkodni kell egy kicsit. Például nekünk mindent kell tudni, latint, magyart, földrajzt, természetrajzt és pőznamászt. Tudod, mit csinál a tornatanár?

A másik: Nem.

Az egyik: Csak pőznamászt tud és ebből megél. És különben ez is csak család. A mi tornatanárunk olyan kövér, hogy ígél se tud fölmászni a pőznára és csak kétszer húzódik ki a gyűrűn. Nem?

A másik: De igen.

Az egyik: A latin tanár csak latint tud, a földrajztanár csak földrajzt és mindenik azt akarja, hogy annyit tudjunk, mint ő. És még ezek panaszkodnak.

A másik: Borzasztó.

Az egyik: A szabadkézi tanár biztosan megbuknék latinból. A multkor azt mondta: „per pedibus apostolibus.” Ezt már mégse lehet mondani. Nekem hármasm volt, de tudom. Na nem?

A másik: Bizony...

Az egyik: És még panaszkodnak! Hát mit szól-

jon a szegény gimnáziumi tanuló? Na? Hát most beszélj! Mit szóljon a szegény tanuló, aki megbukik tornából, ha nem tudja megosinálni a gyűrűn a fészket?

A másik: Igaz. Még ők panaszkodnak!

—o.—

„Ugy-e tudja a tarifát?

— **CSAK 25 FRANK!** —

Ezt a kérdést és ezt a feleletet, mint a párisi lapok írják, egy törvénytészi bíró mondta itélethozatal gyanánt egy hölgynek. A dolog előzményei a következők:

Egy párisi színház csinos hölgytagját a férje hűtlenségen érte. Mint jól nevelt férjhez illik, azonnal rendőrbiztosért szaladt, a rendőrbiztos pedig, mint jól nevelt rendőrbiztoshoz illik, jegyzőkönyvet vett föl az esetről. A férj panaszt tett a bíróságnál, ahová egy a hűtlen asszonyt, mint esabitóját megidézte. Amikor az asszony ügyvédje védené érdekében szót akart emelni, a bíró mosolyogva szolt közbe:

— Kedves ügyvéd ur, úgy-e tudja, hogy a hűtlenség büntetésére igen olcsó tarifánk van? Ezek után mégis szükségesnek tartja a védőbeszéd elmondását?

Mire az ügyvéd:

— Igaza van, bíró ur. Semmi szükség a védőbeszédre.

Erre aztán a bíró az asszonyhoz fordult, ezekkel a szavakkal:

— *Ugy-e tudja a tarifát? Csak huszonöt frank...*

S hivatalosan is kijelentette, hogy a törvénytészi hűtlenség miatt huszonöt frank pénzbüntetésre ítélte X. Y.-né asszonyt.

*
Tizenkét forint ötven krajcár.

A mi pénzünk szerint ennyire rug az az összeg, amelynek lefizetésével az asszony a földi igazságszolgáltatás nevében megbűnhődött bűnéért. A francia bírónak tökéletesen igaza volt, amikor azt mondta, hogy ez olcsó tarifa, s hogy ennek a leszállításáért igazán nem érdemes védőbeszédet mondani. A dolog sokkal egyszerűbb: tessék lefizetni a huszonöt frankot és akár — újra kezdeni. Pont. Jöhet a másik tárgyalás. Ez el van intézve azzal a nyugtával, amit az asszony a huszonöt frankjáról kapott. És így védi a törvény a házasság intézményét.

Ebből az alkalmából több párisi lap ismét előveszi a házasságról szolt törvényt és alaposan leszidja. Panaszkodnak a cikkírók, hogy a válás kérdése nincs tisztázva, s hogy ezen a téren minden ország törvényhozása hiányos. A *Français*-ban többek közt a következőket mondja el egy francia író:

„Ismerek egy hölgyet, akinél a válás valószínűs sporttá vált. A derék asszony tíz esztendő alatt éppen háromszor vált el és most ezve a negyedik házasság réve felé. Ezeket a válásokat kitűnő módszerének köszönheti, amely a következőkben áll. Ha megunta a férjét, egy szép napon elhurokolódik tőle és egy közeli szállóban vesz szobát. Ezt a cseléddel meg is üzeni a férjének. A férj utána küld, de ő hajthatatlan marad. Erre a törvény emberéhez folyamodik a férj s hivatalos felszólítást intéz az asszonyhoz, hogy térjen vissza a családjá tüz helyhez. Erre a kitűnő hölgy felkiált: „Soha! Meguntam azt a fiokót!” A törvény emberé jegyzőkönyvbe veszi ezt a sértő kifejezést s visszamegy vele a férjhez. A férj előtt pedig most két út áll. Vagy végzetést kér a bíróságtól, amelynél fogva *karhatalommal* visszakisérik hozzá az asszonyt, — (tessék elképzelni a jelenetet, középen a feleség, jobbról-balról két csendőr!) — vagy pedig válópőrt indít. Eddig mindig az utóbbi eset történt meg az említett hölgygyel. Ő azonban egyszerűen nem ment el a tárgyalásra, s így kimondta a törvénytészi a válást. Az asszony pedig — új férj után nézett. — Ez az egyszerű módszer úgy megtetszett a válópőroket intéző bírónak, hogy a harmadik válás kimondásakor így szolt hozzá:

— Asszonyom, az ön szisztémája igazán pompás. Gratulálok hozzá!

*
Egy másik cikkíró azt bizonyítgatja, hogy a

munkásosztálynál a házasságnak *semmi értelme sincs* (1). Azt mondja, hogy azelőtt, amíg a munkás saját otthonában dolgozott, szüksége volt az asszonyra, nőtülve egy hozzáillő egyszerű leányt, aki főzött, mosott, gondozta a házat és ápolta a gyermekeket.

De mi történik ma?

Az otthoni munka kiveszöben van. Az igazi munkás gyárba jár dolgozni, legfőképpen ha enni és aludni jár haza. Az asszony külön életet él, külön dolgozik s hetenként csak egyszer van együtt az urával, ha ugyan az ura a vasárnapot nem kocsmázásra használja fel. Gyermekek születik. Erre szinte zavarba jönnek s a legtöbb esetben valami intézetben, lelencházban helyezik el. Az apa és anyja ajka sohse találkozik a gyermek homlokán.

Akkor aztán úgy kezd gondolkozni a munkás, hogy érdemes-e egyáltalán megházasodni? A házasság nekik nem örömet és kényelmet, hanem bajt és gondot jelent. Így aztán nem kell csodálkozni, ha a statisztika kimutatásai szerint *egyre kevesedik* a házasság a munkások közt.

Körülbelül ezeket mondja a cikkíró s méltán kesereg azon, hogy a házasság intézményét így le engedik jární. Ha már a megélhetés gondja nehezé teszi a házasságot, legalább védje meg a törvény! De nem. Minden tréfával végződik. Huszonöt frankba — tizenkét forint tven krajcár — kerül, ha egy asszony megcsalja az urát.

Hogy is mondta a bíró?

— Ugy-e tudja a tarifát? Csak huszonöt frank...

FŐVÁROS.

(*) **A Vörösmarty-szobor helye.** A Vörösmarty-szobor-bizottság nevében ma délelőtt titkárja, *Sajó Aladár*, kérvényt adott át a polgármesternek az iránt, hogy a főváros a szobor elhelyezésére engedné át a *Gizella*-teret. *Halmos János* polgármester kézségesen megígérte, hogy a kívánságnak eleget igyekezni tenni.

(*) **Az adófizetés.** A székesfőváros számvédelme közlése az adók befizetésének június hónapi eredményét. *Állami adókban* befolyt 718.585 korona 40 fillér; *községi adókban*, házbérkrajcárokból, végrehajtás-díjakból stb. 277.506 korona 70 fillér; *ut-adókban* 11.495 korona 50 fillér; *kereskedelmi és iparkamarai illetékekben* 3653 korona 74 fillér; *betegpótlási pótlékban* 22.623 korona 26 fillér. Összesen befolyt 1.038.864 korona 63 fillér. *Tavaly június hónapban* az elért eredmény 1.076.523 korona 94 fillér volt; így tehát az idei júniusban 42.523 korona 94 fillérrel kevesebb folyt be, mint tavaly júniusban. Az 1901. január-június hónapokban összesen 19.497.889 korona 10 fillért fizettek be, míg 1900. január-júniusban 19.270.361 korona 86 fillért; e szerint az idei január-június hónapok eredménye a tavalyinál 227.527 korona 24 fillérrel kedvezőbb.

(*) **Israélita imaház a Teleki-téren.** Ma délelőtt az izraelita hitközség küldöttsége járt *Halmos János* polgármesternél *Pollitzer Zsigmond* vezetésével anyagi támogatást kérve a fővárostól, arra a célra, hogy a Teleki-téri imaházukat állandósíthassák. A polgármester kijelentette, hogy a kérelmet támogatni fogja.

(*) **Új állások a vásárcsarnokokban.** A tanács pályázatot kirdet a vásárcsarnokokban újonnan szervezett egy számszégdi, három irnokai és öt altiszti állásra, valamint a megüresedhető vásárcsarnoki tiszti (1400 + 600 korona), irnokai, altiszti és őri (egyenként 960 + 400 korona fizetésű) állásokra. Pályázni 1901. július 31-ig lehet.

(*) **A mézárások kérelme.** A budapesti mézáró-ipartestület régóta sürgeti a hus nagybani elárúsításának a szabályozását, főleg az elárúsítás helye tekintetében. Amióta ugyanis a vásárcsarnokok intézménye életbe lépett, a közbánhidon nem szabad húst eladni, holott azelőtt a nagyban vásárlás ott történt, amennyiben a kisebb forgalommal bíró mézárások ott látták el magukat hussal. Hogy ez megszűnt, a mézárások nem találtak azóta alkalmas helyet a nagyban elárúsításra, mert a központi vásárcsarnok helye erre szük. Ma délelőtt *Varga István* ipartestületi elnök több mézáróval együtt küldöttségigéget tisztelt *Halmos János* polgármesternél kérvé, hogy jelöltesse ki nekik a mondott célra alkalmas helyiséget. A polgármester kijelentette, hogy az ügyet meg fogja vizsgálni.

(*) **Fegyveradó.** A fegyver- és vadászatadó kivetésének alapjául szolgáló vallomásokat tudvalevő-

leg június hó 30-ig kellett benyújtani a IV. kerület előljáráóság adószámveteli osztályánál. Az előljáráóság most meghosszabbította a bejelentések határidejét július hó 8-áig.

SZÍNHÁZ, ZENE.

A szinpad kiállításáról.

(A realizmus a szinpad rendezésében. — Az amerikai melo-dráma. — Newyorki színházi viszonyok. — A formai rendezés tultengése. — Ö-görög, régi angol és spanyol szinpad. — A meiningeni uttörése. — Eljuttás az összájáték elvéhez.)

Irta: *Dr. Szécsi Ferenc.*

I.

A realizmus művészeti elve a modern szin-padi rendezés terén is mindinkább érvényesül. Diszlet, butor, kellék, világítási eszközök és kom-parzeria felhasználása dolgában is a legmesszebb-menő individualizáló törekvés mutatkozik.

Csakhogt már ezen a téren is szertelen tul-zások érezhetik káros hatásukat. A minél teljesebb élethűségre törekvő scenikus és dekoratív hatások tulhajtása, mint sok más impozáns rossz, az ujvilágból ered.

Amerikában, a rengeteg számok és arányok birodalmában, ezt az ultrarealistikus, fényűző irányt, főként a divatos, szenzációs látványosság, a melo-dráma honosította meg a szinpadon. A tek-nikai haladás paradicsomában a szinte gyerme-kes művészeti közizlés a szinpad külsőségek hi-deg ragyogású, puffogó tűzijátékának ad előnyt a tartalmasabb művelézet nemesebb tüze s melege fölött. Ez a magyarázata annak, hogy az Egyesült-Államokban, ahol minden más hatalmasan virul és terem, európai értelemben becses és maradandó szinpadi mű eddig még nem került nap-, jobban mondva: lámpavilágra.

Hogy az amerikai színházi viszonyokban mennyire uralkodik a mennyiség a minőség felett, ezt néhány adat elég jellemzően igazolja.

Párisban a színházakban naponkint 82.331 ülőhely, Londonban 120.950 ülőhely, New-York-ban pedig 123.795 ülőhely áll a közönség rendelkezésére. (Budapestben 5000 ülőhely.)

Már most ha tekintetbe vesszük, hogy New-Yorkban minden szerdán és szombaton, sőt a kisebb színházakban naponkint is vannak dél-utáni előadások, — átlagos 3/4-házak alapul vétele mellett — arra a végeredményre jutunk, hogy New-York műintézetét éventik körülbelül 40 millió színházlátogató tartja fenn.

Az amerikai színházak budgetjeiben a személys kiadások jelentékeny összegeit csakis a külföldi operastaggione-k óriási honoráriumai képviselik. Ezek elenyészően ritka kivételek és maga az a körülmény, hogy például legutóbb a Metropolitan-Operahouse-ban az „Afrikai nő“ egyetlen egy előadásán a szolisták, kóristák és zenekari tagok díjazása kerek 10.000 dollárba, vagyis 50.000 koronába került, maga is szenzá-ció reklámnak volt szánva és olyanként is hatott.

Amde rendes és megszokott dolog ott a da-rabok példátlanul fényes kiállításával járó rengeteg kiadás. Ez akárhány egyes esetben megha-ladja a 20.000 dollárt. Így például a nemrég — összesen kétszer! — szinrekerült „Salambo“ fel-szerelésére több mint 100.000 koronát költöttek.

Bár el kell ismerni azt az ügyességet, mely a mise-en-scène-t valóságos művészet rangjára emelte, de másrészt éppoly nyíltan be kell ismerni azt a visszáis állapotot is, mely magát a drámai művészetet a szinpadi rendezés legraffináltabb ügyeskedéseinek szolgájává süllyesztette.

A szinpadi kiállítás utóbbi időben csaknem mindenhol tullepte azt a rendeltetését, mely ren-dszerint csakis a drámai mű szellemi lényegének szolgálatára utalja és különálló s zsarnok módon uralkodó önálló fajult.

Ezt a kóros tultengést szándékozom ezúttal megvilágítani a maga rendkívül káros hatásai-ban, amelyek nem csekély veszedelemmel fenye-getik a drámai termelést, az ábrázoló művészetet, sőt a színházak fennállását.

A színház iránt általában annyira érdeklődő közönség legnagyobb része a szinpad belső életét vajmi kevésbé ismeri. Nem esoda tehát, ha e részben igen téves fogalmak vannak elterjedve.

Nagyon sokan vannak, akik — fölyéyes, szemhunyorgató mosolygás és olesó érdeklődés kíséretében — éktelenül mulatságosnak, kelhának és titokzatosan „pikáns“nak tartják a „külisszák mögött“ folyó életet, de feltűnő kevesen, akik eléggé ismernék, tehát kellően méltányolnák és

így komolyan vennék azt a sokoldalú, nehéz és lelkiismeretes munkát, melynek csak végső ered-ményei észlelhetők a nézőtérrel.

Ennek a kívülről láthatatlan munkának tul-nyomó része a rendezés terén folyik le.

A rendezés művészet. Feladata és célja, hogy az előadásban a drámai erő tartalmát lehetőleg szemléltetvő s érthetővé tegye és e mellett a tar-talomnak megfelelő, jellemzően igaz s szép képet teremtsen.

E szerint a rendezés két alkateleme: a tar-talmi rendezés, mely a szinpadi mű belső tartalmá-val és az alak rendezés, mely a mű külső formájá-val foglalkozik.

A kétféle rendezés tehát a szemnek és a fülnek dolgozik, vagy ha tetszik: a testi és a lelki szem számára.

A tökéletes rendezés végcélja a tartalmi és az alak elemnek céltudatosan arányosító egyesi-tése. Bármelyik elem terén az egyoldalú tulzás egészengetlen állapotot terem.

A rendezés formai részének tultengése az, mely a modern szinpadok nagyrészt kényes és ve-szélyes lejtőre vitte. Erkölesei s anyagi irányban egyaránt végzetessé válhatik az a szinművészetre néve és már eddig is olyan károkat okozott, melyeket csak okszerű és sürgős reform útján lehet jóvá tenni.

A művészetek közt a szinművészet az egye-düli, mely egyszerre fordul a látás és a hallás érzékéhez. Ábrázolási eszközeit mindkettőnek a te-réről veszi.

A drámaíró az ő eszközeivel csakis a hallás érzékéhez fordulhat. Még így is mindenekelőtt az előadó színész közvetítésére, az ábrázolásra van szüksége, mely — a drámai mű teljes szemlélte-tése végett — a látás érzékére is appellál.

A szinművészetet reprodukcióknak szokás nevezni, mert mindig csak egy másik művészet ter-mékét kell megérzékíteni. De önálló elemmel is rendelkezik a szinművészet. Ahhoz az érzékítés-hez ugyanis egészen különálló személys és tárgyi momentumokra van szüksége, melyek közül a hallás érzékére irányul: a beszéd és a hang, a maguk színével, nyomatékaival, rythmusaiával és ütemével, — a látásra irányul pedig: az arcjáték, a taglejtés és a maszk; utóbbihoz tartozik még mindaz, amit a komparzeria (statistéria) fogalma alá szokás egybefoglalni, valamint a szinpad egész fejlett apparátusa, a diszletekkel, világító eszközökkel, butorokkal, jelmezekkel, kellékek-kel, stb.

A látáshoz forduló segédeszközök a festőinek nézőpontja alá esnek. Mint ilyenek természetesen csak arra valók, hogy a hallható részt hatásosan támogassák és kiegészítsék.

Mert mindenképpen *jódog maga a drámai mű* és a szinművészet *halható segédeszközei*. Tehát a rendezés előkelőbb és fontosabb része a tar-talmi rendezés.

Amde ezúttal inkább a formai rendezés kér-désével kell foglalkoznom.

Mindenekelőtt egy kis szinpadtörténelmi visszapiantás.

A régi görögök drámai művészete, mint min-den más művészetük, a *plastikus szépségideál* be-folyása alatt állott. Dacára ennek, a scenografia mégis korán fejlődött ki náluk.

Ellenben az újabb kultúrnépéknél a sceno-grafia csak későn jutott érvényre, jóllehet azoknál a művészetekben inkább a *festői szépségideál* be-folyása volt tulnyomó.

Az ókori görög szinpad ugyanis a scenikus segédeszközök meglehetősen fejlődöttségét mutatja, amivel szemben az angol szinpad Ben Jonson ide-jéig, a spanyol szinpad pedig Calderonig teljesen eltekintett a diszletektől és nagyrészt a kompar-zeriától is.

Ennek a sajátosság jelenségnek a magya-rázatot abban az ellentétben kell keresni, mely a román és a germán népek életnézletében és mű-vészeti felfogásában jelentkeznek.

A román népek ugyanis a festőt inkább a formában keresik, mint a hangulatban. Poézisu-kat idealisztikus, sőt formalisztikus vonások jel-lemzik. Ellenben a germán népek költészetében erősen realiztikus vonás jelentkeznek.

A román népek a drámaiban is inkább a nyel-vezet művészies alakzataira és a képdús kifejezés hangzatoságára vannak tekintettel.

A nagy spanyol dramatikuskok nagyrészt el-tekintettek ugyan a szinpad festői eszközeitől, de azért valamennyien festői fantáziával alkot-tak. Alkottak pedig ugyanilyen képzelő tehetség-gel felruházott, ugyanoly kezelési mód iránt fogé-konyan hangolt közönség számára.

Római-fürdő Ó-BUDÁN.

Természetes kenes ásványvíz uszodák.

Külön női és férfi osztály.

A víz állandó hőfoka 21° R. Közeledés a Szt.-Endrei h. é. vasutal Budá, Pálffy-térről mely indul: 8:05, 10:40, 12:35, 1:40, 2:35, 3:40, 5:00, 6:15, 7:15, 8:25.

Csak hogy a világhírű spanyol költőknek és drámaíró kortársaiknak a fantáziája közt körülbelül az a különbség mutatkozik, mint amely az olasz és németalföldi festés közt észlelhető.

A fentebb jelzett meglepő tünetekből következtetve, az lett volna természetesebb, ha a germán népek használnák fel inkább a színpad látható eszközeit, lévén ezek realizitkusabb természetűek, mint a színpad hallható eszközei.

Shakespeare, ez a csodás együtteségben realizitkus és idealisztikus nagy költő, szinte kárpótlásul a színpad látható eszközeiért, műveiben a jellemfestésre helyezte a fősúlyt. Másrészt a színművészetnek azzal a részével együtt, amely a nyelvbéli kifejezésre irányul, a mimikus részt is felvirágoztatta.

A régi spanyol és a régi angol színpad a drámai mű természetesebb eszközeire támaszkodva, a színművészetet (a színész művészetét és a színház apparátus) eszközeinek csaknem teljes mellőzésével érte el pompázó virágkorát.

A régi angol és spanyol színpad hagyományai ellenében a *meiningeriek* sok évi vendéglátású világhírré kapott szintársulata a formai rendezést fejlesztette, addig nem ismert tökélyre. Elvül tűzte ki azt, hogy a színpad összes, de kivált a látható eszközeit minél teljesebben vegye igénybe, hogy ez által a drámai mű lehetőleg élettelen, meggyőző és hatásos megérzéket hozhasson.

György herceg, a kis Meiningen nagytudású és művészi lelkű fejedelme nemcsak mint kitűnő ízlésű és tapasztalt színházi ember, de mint tehetséges festőművész is maga jellemezte az új irányt, amidőn a *festői hangulatokkal teljes hatást* tűzte ki annak főcéljává és feladatává.

Kár, hogy a *meiningeriek* iskolája sok elismerésre méltó, de célzataiban sokhelyt félreértett újítás kapcsán a *színpadi kiállítás túlzó luxusához* vezetett, még pedig épp tetőpontján annak az éppem oly káros, mint meddő irányharcnak, mely az *idealizmus és realizmus* jelszava alatt már régóta dúlt az irodalomban és a művészetben.

Ez az intoleráns, áldatlan elvi tusa a drámai művészetnek is sokat ártott. A viaskodó irányzatok mindegyike inartisztikus egyoldalúsághoz és túlzásokhoz jutott. Annál sajnálatosabb volt ez, mert az ádáz akadémikus vitát szinte tárgyatlaná teszi az a közelfekvő és megaláztatatlan igazság, hogy idealizmus és realizmus egyáltalában nem zárják ki egymást, sőt egyes kiváltságos költői és művészi természetekben, egymást egyenlő erővel hatva át, áldásos összhangban egyesülnek. Példa erre Shakespeare és Goethe.

Az idealisztikus művészeti elv inkább a komoly drámban győzött, kevésbé a vig műfajokban, melyek természetüknek fogva inkább a realiztikus előadásra vannak utalva és arra, hogy mintáit a valóság élettelen mezején keresse.

Az anyagelvies áramlatok tulsúlyra jutása és az exakt tudományok fellendülése óta a realiztikus elv diadalmasodik a művészetben is. A színművészetben a természetes előadási mód csaknem teljesen kiszorította az idealisztikus előadási mód által honossá vált üres, szavaló páthozat. Persze ez a feltétlen győzelem, tulságba csapva, visszaélésként, bizonyos *spekulatív naturalizmus* hozott magával, mely „a természet teljes igazságát” követeli, a közönséges, gyakran alacsony valóságát és pedig nemcsak a drámai műben, hanem beszédben és játékban, a jellemek és helyzetek kompozíciójában s ábrázolásában is.

Mindezzel az új irány — a meglepő és szenzacionalis hatásokat is felvéve a programjába — a tulságos színpadi fényűzés szőlőjévé lett.

De a rosszal e-cuttal is járt valamelyes jó. A színpadi pompa raffinaltságával, a *kiállítás virtuozitásával* párhuzamosan, teljességgel háttérbe szorult a *színművészet* és — különösen a vig-játékban és a társalgási darabban — egy igaz művészi elv bontakozott ki diadalmasan: az *összjárték elve*.

Fővárosi Nyári Színház. A budai színikörben ma szép számú közönség előtt megismerték a *Troubadouret*. A gondos, ősszevágo előadásnak és az egyes szereplőknek nagy sikerük volt. Holnap Bisson vigjátéka *Az államtitkár* kerül színre. A címszerepét Pethes Imre játssza, a többi főszereplők Horváth Paula, Havasi Szidi, Szentmiklósy Irén, Krámer, Kleonovits Pázmán és Löwey.

Városligeti Színház. A Városligeti Színikörben napról-napra élnék érdeklődés mellett adják *Feld Mátyás* új parodisztikus bohózatát. A bohózat olyan kasszadarabnak bizonyul, amilyen *Goldstein Számi* óta nem volt. Az igazgatóság az *Ocska brigadéros* nagy sikere mellett változatossá műsorral gondoskodik. Jelenleg Zierer *Svínakok* című operettjéről folynak a próbák; az operettnek legközelebb lesz a bemutatója.

Kisfaludy-Színház. Az ó-budai kis színházban ma este egy fiatal színésznő, *Remsey Gizella*, az Országos Színművészeti Akadémia végzett növendéke tette első színpadi kísérletét. Jób Vilmát játszotta a Dolovai nábob leánya című színműben. A fiatal színésznő sok becses képességet visz magával művészi pályájára. Hangja, játéka a mélyebb érzéseknek is hív tolmácsolója. Nagy jelenete a második felvonásban különösen lelkes tapsra ragadta a közönséget, mely vele együtt a felvonások végén *Tordai Etelkát* és *Beregi Lujzát* is többször a lámpák elé hívta.

Uránia Színház. Az *Uránia* magyar tudományos színház igazgatósága *Molnár Viktor* miniszteri tanácsos elnöke alatt tegnap ülést tartott és behatárolta a lefolyt színházi idény anyagi eredményeit, amelyek kivánatosak teszik, hogy a színház segélyért forduljon ugy az államhoz, mint a társadalomhoz. Az igazgatóság elhatározta, hogy a színházat augusztus 18-ig bezárja.

Konzervatóriumi vissza. A III. kerületi zenekonzervatórium tegnap tartotta évről évről hangversenyt. *Teasdale Márta*, *Bárfay Irén* zongoratanárnők, *Erdélyi Deszö* hegedű- és cimbalomtanár és *Vidosfalvy Gyula* hegedű-gordonka tanár növendékei mutatták be haladásukat a kerület előkelő közönsége előtt.

Vidéki színművészet. A *Kolozsvári* színházban két estén vendégszerepelt *Kacziány Viola*, Rákosi Szidi színészkollegájának nagytehetségű, végzett növendéke. A fiatal művésznő az *Othón* Magdáját és a *Deilla* címszerepét játszotta. Mind a két alakításnak nagy volt a sikere, a közönség lelkesen ünnepelte a talantumos művésznőt. A *Deillában* nagy sikere volt még *Szakács Andornak*, aki a lovagot művészi színéssel játszotta.

Ungváron Csóka szintársulatánál jelenleg *Inkei Gizella*, a Magyar Színház primadonnája vendégszerepel. Az *Üdvöskét* és a Görög rabszolga *Aspasia* szerepét játszotta szép sikerrel. Bucsu- és jutalomjátéka a *Nebántsvirágból* volt.

A zenész-kongresszus.

— Második nap. —

Budapest, július 3.

A Royal-szálló nagytermében ma délelőtt folytatta tanácskozásait az első magyar zenész-kongresszus. Gróf Szapáry Pál elnök kilenc órákor nyitotta meg a tanácskozásokat.

Frank Ferencnek, az öster. ung. Musiker-Verband elnökének értekezését a *katonai és polgári zenekarokról Meisner Emil* olvasta fel.

Azután *Frank Ferenc* német nyelven tolmácsolta az osztrák zenészek meleg üdvözlését. A vezetése alatt álló Musiker-Verband már több ízben megkísérelte, hogy Magyarországon is organizálja a zenészeket, de ez a törekvés mindaddig hajótörést szenvedett. Eppen ezért örömmel vették híret annak, hogy a magyarországi zenészek kongresszussal tartanak és siettek magukat a kongresszuson képviseltetni. Vázolja azután az osztrák zenészek sanyaru helyzetét, főleg arról panaszkodik, hogy a katonai zenekarok teljesen elnyomják a zenészek művészetét. Majd a Musiker-Verband szervezetét ismerteti s végül lelkesen buzdít egy magyar zenész-szövetség megalakítására.

Szólt még röviden a másik bécsi kiküldött, *Schopf Henrik* is, aki azt indítványozta, hogy a megválasztott állandó szaktanácsot bízzák meg a zenész-szövetség létesítésének előmunkáival.

Kövessy Ferenc felolvasása következtét ezután ezen a címen: *A zenészek helyzete Magyarországon és a katonai zenekarok*. Szintén a katonai zenekarok veszedelmes konkurencióját esetelti.

Donáth Lajos azt indítványozza, hogy a színházakból szorítsák ki a katonai zenekarokat olyképpen, hogy a városok vegyék be a színgazgató szerződésbe azt, hogy köteles legalább huszonhat tagu civil-zenekart tartani.

Sztójánovits Jenő kifejti, hogy addig, amíg huszharminc forintért lehet katonai zenekart kapni, addig senki sem fog — pusztá hazafiságból — ötven forintot fizetni egy civil-zenekarnak. Nagy lelkesedés között szólt a militarizmus ellen, amely megöli a zenei kérdéseket. Poroszországban kimondták, hogy a katonai zenekarnak nem szabad uniformisban játszani, s azóta megcsappant irántuk az érdeklődés. (Derült-ség.) Nálunk ugyanezt lehetne tenni. Menjének a honvédelmi miniszterhez, a parlamenthez, vagy akár ö felségéhez s tesse mód arra, hogy valamiképpen megátolják a katonai zenekarok konkurencióját.

Az éljenzéssel fogadtott beszéd után *Meisner Imre* szólott a *zeneszerzők és a zeneműkiadó viszonyáról*. Indítványozza a szerző jog hathatósabb védelmét és a szerzői jogról szóló törvény revízióját.

Több rövid felszólalás után a tanácskozásokat délutánra halasztották.

Délután csak egy felolvasó volt még: *Juhász Aladár*, aki saját találmányáról, a *fiziológikon*-ról tartott érdekes előadást. Ez a fiziológikon olyan szerkezet, amely lehetővé teszi a zongorajátászat — állva. *Juhász* hosszasan fejtegette az állvajátászatnak előnyeit a zongorán épp úgy, mint a hegedűn. Néhány darab előjátásával a kezelési módját is megmutatta.

Az előadást, de főleg *Juhász* művészi játékát lelkesen megtapsolták.

Az indítványok során *Meisner Imre* javaslatára a sajtónak, *Donáth Lajos* javaslatára a kongresszus vezetőségének köszönetet szavaztak. Gróf Szapáry Pál védnök néhány lelkes szóval berekesztette ezután a kongresszust.

Öt órákor a kongresszus tiszteletére *Vavrinecz Mór* egyházkarnagy a Mátyás-templomban egyházzenei előadást rendezett.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Dugonics-Társaság; a vidék és elsőrangú irodalmi köre — mint szegedi tudóstónk jelenti — most tartotta éves közgyűlését dr. *László György* elnöke alatt. *Békefi Antal* főtitkár elismeréssel fogadott évi jelentése kiemeli az 1200 korona jutalomdíjjal kitűzött ethnographiai pályázat eredményét, amely szerint a jutalmat *Kovács János Szeged* népe című műve nyerte el. A társaság vagyona 12.000 frt. Új rendes tagokul megválasztottak most *Szakács Andor* és ifj. *Cserny Mihály* írók a szépirodalmi, dr. *Kárpáthy Károly* a tudományos osztályba. A társaság *Herceghy Ferenc* az *Ocskay brigadéros*, *Gárdonyi Géza* a *Bor* nagy sikerrel megleghangu lelkes levélben üdvözi. Elhatározta továbbá, hogy a rendes tagoktól 3 éven belül megjelent legjobb szépirodalmi mű szerzőjének 300 frt jutalmat ad.

„Siketnema Világ.” Az ily című, *Abá Péter* szerkesztése alatt álló szaklap legújabb száma érdekes tartalommal jelent meg. Pályaválasztásról vezércikkek, tárcarovatában „Metamorphosis” címmel egy siknema életéből merített érdekes történet közöl. A havonként kétszer megjelenő lap negyedévi előfizetési ára 2 korona 50 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Aggteleki-utca 17. sz. a van.

Kéremény. Nagy Károly makói lelkész felkéri az *Ujabb költemények* gyűjtőit, hogy az ivatek az előfizetéssel együtt címére küldjék be.

SPORT.

Versenylovak veszedelme. Nagy az ifjedség néhány training-telepen a miatt, hogy a drága telivérlovak egymásután kapják meg a tavalyi félelmetes epidémiát, a köhögést és az influenzát. Most kezdődnek a legerősebb alkalom a lovak kihalásására s e helyett az istállók rendre törlik a nagy versenyekből lovakat, olyan ilyesztó mértékben, a minőre régen volt példa. Így a 40.000 koronás sobhóuani gátverseny összes kötelezettjeit törölték tiz kivételével s a holnapután eddlől két-karlsbadi nagy handikapra is alig hagytak állva 6—8 lovat, a benevezett 40—50 közül. Különösen sok lo köhög a Harkányiak alagi istállójában, báró *Königswarder* istállójában s még nagyobb a veszedelem Oberweidenben, ahol a *Trautmannsdorf-Baltazzi* és az *Egyedi-Ferdinándy* istállókát sújtja legjobban a lovak betegsége. Eddigél csak *Tata* és *Káposztás-Megyer* érintetlen a bajtól az összes training-telepek közül.

Gyalár. Ez a félelmetes, mindenképpen magyarul hangzani akaró szó, melylyel, úgy mint egy másik derék telivérrel: *Nyúlány*-nyal is, a magyarbarát báró *Springer* ajándékozta meg a turfot, alighanem közismertésű lesz csakhamar a fogadóvilágban. *Gyalár* még eddig egyáltalában nem futott s most mégis fogadják erősen és pedig nem kisebb versenyre, mint a Karlsbadban eddlől 30.000 koronás egerlandi-díjra, melynek eddig a nyeretlen *Ladon* és *Count Moritz* a favoritjai. Mivel a *Springer*-istállóban nem igen szokták a lovakat házi próbáknak alávetni, *Gyalár* fogadásának alighanem csak az az oka, hogy *Ladon* istállójáról nem jó hírek keringenek, *Count Moritz* pedig csak közdelem után tudta megverni *Gyalárnak* egy nálánál valószínűleg rosszabb istállótársát, *Mocdát*.

Alagi lóversenyek. Alag népszerű gyepen holnap kezdik a második nyári meetinget az urlovak. A program sem rosszabb, sem jobb, mint máskor; ugyanaz a közepes anyag mérkőzik ezuttal is, de elég változatos futásokban, amelyek előreláthatólag olyan feleket gyűjtenek a starthoz, amelyekért érdeemes lesz *Alagra* kirándulni a turf barátainak. Szép verseny lesz a *Gavarni akadály-verseny*, különösen akkor, ha fut érte mind a benevezett jó steopler:

Az új kornak megfelelő.

E kályhák minden stlyben és különböző új mintákban és színekben készítenek.

TELEFON: 168.

PUCHER-féle SZAB. GYORSMELEGÍTŐ

mely a több éven kipróbált és tökéletesített szabadalom folytán, minden javításokat fölöslegessé tesz, úgy minőségben, mint tűzélőképességben a legjobb eredményt érte el, minok folytán ezek tartósságukat tekintve a legolcsóbbak.

Ujpesti Erőgyáréknak és németre.

C SERÉPKALYHA,

PUCHER ANDRÁS TEMESVÁR

Józsefváros, Preyer-utca 4. saját ház.

Switcher, Dóra, Belle Helene és Diák. A verseny *Switcher* és *Dóra* közt fog előreláthatólag eldőlni, de ha *Bohème* képviselője a Geiszt-istállót, ő is megszerezné a díjat népszerű istállójának. Még a *Stewarton* gátverseny lesz érdekesebb, melynek 2400 méterén *Cooker, Jerome, Ellucci, Gourgardine* és a Geiszt-istálló csorakje találkoznak. Ha *Bohème* itt találna indulni, ő lenne a legjobb *Gourgardine* előtt. A sikversenyek sorában csak a *Lelény-díj* érdekesebb; ez *Koma, Mr. John* és *Eszellen* közt hozhat szép finisht. A tipegket itt adjuk:

- I. *Garany* — *Orsich-istálló.*
- II. *Eszelen* — *Harpagon.*
- III. *Geiszt-istálló* — *Dóra.*
- IV. *Geiszt-istálló* — *Gourgardine.*
- V. *Naughty girl* — *Fahati.*
- VI. *Koma* — *Geiszt-istálló.*

•• A karisbadi meeting. A holnapi programon két nagyobb díj is szerepel: a 10 000 koronás *Sprudel-handicap* és a 6000 koronás donitzi gátverseny. Az istállóban fellépett közhívesi epidémiára való tekintettel nemcsak az apróbb díjakban, hanem még e nagy versenyekben is csak kevés ló fog a startnál megjelenni s tekintve, hogy a mérkőzés klasszis is egészen közepes, a holnapi versenyek minden nagyobb érdekességet nélkülöznek. A *Sprudel-handicap*ben igen jó futást várnak *Gallaitól, Jinsistétől* és *Schwajdnitstól*, míg a donitzi gátverseny meglehetősen jó dolog az egykor nagy siklóknak tartott *Spitzbúnak, Corelli II.* és *Kegyi* lehetnek legkomolyabb ellenfelei. A holnapi tipegket itt adjuk:

- I. *Ne engedj*—*Product.*
- II. *Spitabub*—*Corelli II.*
- III. *Cabochon*—*Vestal virgine.*
- IV. *Gallait*—*Jinsiste*—*Schwajdnitz.*
- V. *Francia.*
- VI. *Springer-istálló*—*Luzardo.*

Nyiltér.

Míg eddig a régi bérbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegkórak, (neurasthenia, vitustano), a sápkór, a női arcot elégtelenítő patlanások és a női nemű szervek folyócsokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, addig újabban

a PARÁDI ARSEN vízben

(vastartalommal)

olyan kincsnek van, mely minden eddigi arsenvasas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, mint hogy legelőbbkelő orvosi tekintélyeink felkarolják, s a fogyasztók egész serege dicsőri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Gróf Károlyi Mihály aradalmi főfelügyelője Parád.

Egy postaláda 7 palack parádi arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaiállomásra 5 korona 60 fillérről bérmentesen szállít a

Főraktár: **ÉDESKUTY L. BUDAPESTEN**
cs. és kir. udvari szállító.

Ásványvíz-nagykereskedő.
Kapható minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

(Az e rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Sajtóügyi följelentés. A *Usszetandes* e hó 2-án *Kornfeld* Zsigmond elnöke alatt tartott ülésében a folyó ügyek elintézése után bemutatják az igazságügyi miniszter leiratát, mely szerint az ügyészségnek felhatalmazást adott arra, hogy az *Arad és Vidéke* ellen, mely a tőzsebírótságot becsmérlő cikket közölt, a tőzsedetánás nevében a sajtóügyi büntető eljárást indítsa meg.

§§ Interpellációból — *bünpör.* *Kasics* Péter nyugalmazott miniszteri tanácsos, fővárosi bizottsági tag az elmúlt év január 31-én interpellációt intézett a fővárosi közgyűlésén a polgármesterhez, amelyben *Scheich* Károly bizottsági tagot és *Dr. Baranyay* Béla pesti kir. közjegyzőt a budai Erzsébet-apácáknál viselt tiszteletbeli állásuk díjazása tárgyában súlyos visszaélésekkel vádolta. A vádakát később a belügyminisztériumhoz beadott panaszában megismételte és *Dr. Kummer* Rezső fővárosi ügyvédre is kiterjesztette. — A meggyanusítottak hatóság előtti rágalmazás címén tettek panaszt a büntetőbírótságnál *Kasics* Péter ellen. *Dr. Székács* albiró *Kasics* kérelmére teljes bizonyítási szabadságot engedett. Így történt aztán, hogy *Kasics* mint tanura, a rendfőnöknőjére *Pachler* Emerikára is hivatkozott. Az első tárgyaláson ez nem volt kihallgatható, miért is a tárgyaló albiró a tárgyalást mára halasztotta el. A mai tárgyaláson a főnöknő nem jelent meg, mert egy

pápai rendeletre hivatkozott, amely megtiltja neki a zárdából való kimenést. Erre az albiró elrendelte a bírói kiszállást s a főnöknőt az érdekelt felek jelenlétében a zárdában hallgatta ki. A főnöknő vallomása sem erősítette meg *Kasics* vádjait, mire a bíró *Dr. Kenedi* Géza vádbeszéde után büntőnek mondotta ki *Kasics* Pétert a hatóság előtti három rendbeli rágalmazás vétségében s ezért elítélte 360 korona pénzbüntetésre, 100 korona ítéletközzétételi s 100 korona perköltségre. Magánpanaszosok a minősítés ellen, *Kasics* Péter pedig az elítélés ellen jelentettek be felebbezést.

TÁVIRATOK.

Páris, július 3. Egy reggeli lapnak azt a hírt, mely szerint gróf *Lur Saluces* a július 14-iki ünnepek alkalmával kegyelmet nyer, megcáfolták.

New-York, július 3. *Johnson* M. Albert vasúti vállalkozó Fort-Hamiltonban meghalt.

A danzigi hadgyakorlatok.

Berlin, július 3. A *Times*-nek azzal a jelentéssel szemben, mely örömmel közölte, hogy *Viktor Emánuel* király Vilmos császár meghívását a danzigi fegyvergyakorlatokra visszautasította, a félhivatalos *Nordd. Allg. Ztg.* arról értesül, hogy ily meghívást az olasz király nem kapott és így nem is utasíthatja vissza. Ellenben az aostai herceget a danzigi fegyvergyakorlatokra meghívták és az a meghívást a király beleegyezésével el is fogadta.

Válság az angol liberális pártban.

London, július 3. Abban a körülményben, hogy a liberális pártot gyűlésre hívták össze, a parlamenti körök annak a jelét látják, hogy a párt kebelében támadt nézeteltérés válságos stádiumba jutott. *Campbell-Bannermann* tegnapi este Southamptonban beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy nem akarja leplegetni a liberális párt kritikuss helyzetét. Extrém irányzatú sohasem csatlakozott. Mindig nehéz volt és most szinte lehetetlennek látszik a párt egységét fenntartani, különösen egyesek személyes feltételekéből eredő folytonos külön törekvései miatt. Fölszólítja az összes liberálisokat, hogy tegyék újra lehetővé és támogassák a párt rendjének és munkaképességének helyreállítását. Az e hónap 9-ére összehívott pártgyűlést az azt fogják indítványozni, hogy szavazzanak bizalmat *Campell-Bannermann*-nak.

A tengerszem kérdése.

Lemberg, július 3. A tartománygyűlés mai ülésén *Ljubomirski* herceg meginterpellálta a kormány képviselőjét a Magyarország és Galicia között ienniforgó tengerszem kérdésében, amelyet a választók bírósság még a mai napig sem döntött el.

A francia kongregációk.

Páris, július 3. Néhány lap jelentése szerint a pápa elhatározta, hogy mindazokat a kongregációkat, amelyek eddig jóváhagyva nincsenek, utasítani fogja, hogy az új egyesületi törvény értelmében hatósági jóváhagyásért folyamodjanak. A jezsuiták és a Domokosrendiek állítólag már kijelentették a pápának, hogy engedelmeskednek utasításainak.

A szegény porta.

Konstantinápoly, július 3. A konstantinápolyi pénzügyi körök sokat foglalkoznak a szaloniki—konstantinápolyi vasutató kilométer-garanciák kérdésével. A porta a nevezett társaságnak még 40 000 török lintonal tartozik a mult évi kilométer-garanciák fejében. A társaság részvényeinek közgyűlését, amelynek a mult szombaton kellett volna összejülnie, két héttel elhalasztották, mert a porta nem akarja megfizetni ezt a hátralékot. A kilométer-garanciákat élvező öt vasútársaság igazgatói ma értekezletet tartottak, hogy a teendő intézkedésekre nézve megállapodjanak. Az értekezleten elhatározták, hogy az illetékes nagykövetségeket, nevezetesen a francia és a német nagykövetséget megkérlik, hogy járjon közbe a portánál. Azt hiszik, hogy a porta teljesíteni fogja kötelezettségét.

A kínai bonyodalom.

London, július 3. A *Times* jelenti Szikkin fejedelemség határáról az a hír érkezett ide, hogy Tibetben plakátot utján a császár és a császárné által aláírt rendeletet tettek közhírré, amely közli, hogy *Észak Kínában az európai hatalmasságok gyűlése és megparancsolja az alattvalóknak, hogy a hittérítőket és a keresztényekre ártott kíméleteket kímélik meg.*

Tienzin, július 3. Hír szerint Senjang mellett Mandzsuriában mohamedánok és bennszülöttek között ütközet volt, amelyben a mohamedánok vereséget szenvedtek. Egy mohamedán pap is elesett.

Páris, július 3. A kínai eseményekre vonat-

kozólag ma közzétett sárgakönyv 1900. október 18-tól 1901. június 12-ig terjedő iratokat foglal magában, amelyek dicsőség emelik ki a francia csapatoknak a kínai hatóságok és a lakosság részéről is elismert mérsékelt maguktartását. Nemcsak a pekingi kínai lakosság, hanem egész Pecsili-tartomány bennszülött lakossága, hogy helyezték a francia hatóságok oltalma alá. A többi irat a kártérítési kérdésre vonatkozik.

Közgazdasági táviratok.

Fiume, július 3. E héten ideérkeznek a *Kalypso-bolce* és az *Istria* Lloyd-gőzösök, amelyek vasutikoosalkatrészeket és egész vagonokat fognak Alexandriába és Pyreusba szállítani.

London, július 3. (*Gabonapiac*). Az irányzat általában nyugodt. Amerikai tengeri 3 p-vel drágább, minden egyéb változatlan. Városi liszt 23 sh. 6 p. — 29 sh. Repecolaj 25 sh. 9 p. tengeri 21 sh. 6 p. Behozatal: buza 30.000. árpa — zab 40.000 qu. Az idő szép és meleg.

New York, július 3. (*Terménytőzsde*). (*Zárlat*). *Gyapot:* New Yorkban helyben 8 7/8. (8 7/8), júliusra 8 5/8. (8 5/8). Októberre 7 66 (7 67). New-Orleansban helyben 8 9/8. (8 9/8). — *Petroleum:* Stand white New Yorkban 6 90 (6 90). Stand white Philadelphianban 6 85 (6 85). Refined in Cases 7 90 (7 90). Credit Balances at Oil City 1 05 (1 05). — *Zsír:* Western steam 8 80 (8 80). Robe és Brothers 8 90 (8 90). — *Tengeri irányzata* tartott. — *Júliusra* 49 1/4 (49 1/4). Szeptemberre 50 1/2 (50 1/2). — Okt-re —. (50 9/8). *Buza irányzata* állandó. — *Piros ősz* helyben 75 1/2 (75 1/2). *Júliusra* 73 1/4 (72 9/8). Szeptemberre 72 1/4 (71 7/8). Októberre 72 5/8 (72 5/8). Dec-re 74 1/4 (74 1/4). *Gabona szállítási díja* Liverpoolba 1 1/4 (1 1/4). — *Káv:* fair Rio 7. sz. 5 7/8 (5 7/8). *Júliusra* 5. (5 1/4). Októberre 5 20 (5 20). — *Liszt:* Spring Wheat cears 2 75 (2 75). — *Cukor:* 3 9/16 (3 9/16). — *Őn:* 28.15 (27.90). — *Réz:* 17.— (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 3. (*Terménytőzsde*). (*Zárlat*). *Buza* irányzata állandó. *Júliusra* 65.— (64 1/2). Szept-re 66 1/2 (66.—). *Tengeri irányzata* tartott. — *Júliusra* 44 9/8 (45 1/8). — *Zsír:* *Júliusra* 8 40 (8 55). — Szeptemberre 8 45 (8 60). — *Szalonna short clear* 8 35 (8 40). — *Serleshus:* *Júliusra* 13 80 (14 32). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

E. A. Kistelek. Ha 480-a van és a felsőt kiadja, (ausl), elvesztette a játszmat, mert csak 501-gyel nyernek partit. Természetes, hogy a négy disznó teljesen főlsleges és a partner csak akkor nyer négy disznóval ha 401-e van és ő az első kijátszó. A tartinál, ha a kijátszó azt mondja hogy: aus! és nincs 501 pointje, akkor a partner felírhatja a partit.

Márosvásárhelyi önkéntes. 1. Ahhoz a hadtestparancsnokszághoz kell folyamodni, amelynek a területén lakik. 2. Csak Nagy-Szeben. 3. Bármikor folyamodhatik. 4. Általános műveltség és betöltött 18 év. 5. Egy vezérkari tiszt, három középiskolai tanár és három tényleges állománybeli tiszt. 6. Nyelvek, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, vegytan, mennyiségtan. 7. Egész terjedelmükben, úgy, mint a középiskolai érettségi vizsákra. 8. Akármilyen könyvekből készülhet, a 16 az, hogy jól készüljön, mert a vizsgák igen szigorúak. A könyveket minden nagyobb könyvkereskedésben beszerezheti. 9. Teheti magyarul is, németül is. 10. Lehet a nélkül is, de vasszorgalommal kell hozzálatni a tanuláshoz. 11. 24 korona a vizsgadíj.

Régi olvasónő. A főrendiházi állásokért a főrendiház elnökéhez, a képviselőházi állásokért a képviselőház elnökéhez kell folyamodni. Megkövetelt előképzettség: valamely középiskola érettségi bizonyítványa. Fizetés 1600—2400 korona és megfelelő lakbér.

S. K. Miskolc. Vasárnap egész napon tilos az ipari munka.

Csákoló előfőtés. 1. Felettes hatósága utján a királyi tanfelügyelőhöz adja be a kérvényt. 2. Egy koronás bélyeg kell rá. 3. A királyi tanfelügyelő címe: nagyságos.

L. J. Putnok. A községi előjáráságnál elolvashatja a vonatkozó kereskedelmi miniszteri rendeletet.

K. A. Széksejtegyvár. Veszprémben alispáni hivatalánál megmondják, ha még alkalmazva van a megyében.

Cs. B. Kajsza. Patyolat, VIII, Rökk Szilárd-utca 4.

Sch. Budapest. Ha már öt éve Magyarországon van állandó lakása, önálló rendelkezéssel bír s részt vesz a kösterhek viselésében, a polgármester utján kérheti a honosítást.

S. Eger. Ugy az oklevelek érvénye, valamint a vizsga tárgyai is teljesen egyenlők.

P. R. Budapest. Föl kell venni a „hagyott” lapokat. A sajtóállót hagyhat.

B. D. Málnapatyka. Szilágyi Béla, IV. Károly-körút 16. Vass József, VII. Erzsébet-körút 88.

17603. Rozsnyó, Nős, egyébről csak ő adhat felvilágosítást.

KÜLÖNFÉLEK.

Álom.

Az utolsó kecsi is eldűbörgött
Lenn az aszfaltos körúton,
A gázlámpa vörös pilléként lebeg,
Szemes fáradtan lehunytom.
S a karos-székek hátradölvé
Érzem, az álom száz karral fon át...
Tollam lehull. Rétekről álmodom;
És hallom is a pástorfurulyát.

Mi szép is volt: tizennyolc éves szívvel
A szomszéd kertben lopni a napot.
Magunk voltunk csak Őrszikkével.
És dícsértük s széna-illatot.
Majd elmerengve álltunk: kéz a kézben;
Így hajlik össze minden kis virág...
A nyáj kolompja kong az erdőszélén.
És hallgatjuk a pástorfurulyát.

És este, mikor felszáll a homály,
S az égen égnek apró csillagok,
Megtűjva várjuk a kis-kapunál
Amíg az öreg bakter elkopog.
S aztán, ha olykor össze is sugunk,
— Te édes, kedves, — ennél nincs tovább.
Egy mást ölelvé éhrem álmodunk,
És hallgatjuk a pástorfurulyát.

Ez elintázza melán, meghatón
A rejtejt távol valamely zugán,
A mit csak érez Karádon s Fonyón
Minden szerelmes ifjú és leány.
A falu csendes. Kutya nem ugat,
— Te édes, kedves, — ságod Őrszikkém,
S arcokra simul meleg lágy hajad.
S — Te édes, kedves... — ságom vissza én.

Gárdonyi Géza.

— Egy olasz grófnő bűnpöze. A római esküdtek előtt egy szenzációs bűnpöze van most folyamatban, melynek hősnője Filippini Ronconi Matild grófnő. A bevádolt urból egy régi előkelő olasz család sarja s jelenleg 42 éves, de még mindig igényt formál arra, hogy hódításai ne legyenek az elmúlt időnek eseményei. Másfél év előtt egy állítólagos hírlapíró volt a szeretője, akit az ötletes hölgy többek közt arra is felhasználott, hogy a testvérbátyja palotáját örök áron eladja, a vételárat fölvegye és elköltse. A szélhámoság ugy esett meg, hogy a grófnő a szeretőjét nemcsak az eladást közvetítő ügynök, nemcsak a vevő, de a közjegyző előtt is úgy mutatta be, mint: testvérbátyját. Az így megkötött adásvévesi szerződés természetesen okmányhamisítás és ez a bűntény azt vonta maga után, hogy a bűnszerző grófnőt Monacóban, a kártyasztal mellett letartóztatták s most a

római esküdtek előtt a vádlottak padján ül. A grófnő védője hat elmeorvossal bizonyítja be, hogy a vádlott előkelőség erkölcsi tébolyban szenved. Három elmeorvos csak részleges beszámíthatatlanságot állapított meg, ellenben a másik három a védelemre nézve rendkívül előnyösen nyilatkozik, a lehető legsötétebb színekkel festvén a grófnő jellemét, hangoztatva, hogy mennyire degenerált és hogy egy mákszemnyi szeméremérzet, egy csipetnyi becsületérzés sincs benne. Már pedig az ilyen nyilatkozat, amennyire súlyosító a közzététel ajkáról, épp annyira enyhítővé válik és magában foglalja a fölmentés valószínűségét: ha a szakértő orvos ajkáról hangzik el.

Az előkelő delnő excentrikus párisi toálettben várja a fölmentő ítéletet.

— Az Argyllok Ősi fészke. A *Newyork Herald* egy hirdetés közöl, amely Argyll grófságot kínálja eladásra. A kihirdetés felsorolja a 21.000 acronyms terület mindenféle előnyét, beosztását, földjét, kastélyait, már amint ez minden efféle vásárnál szokás. A dolog némi meglepetést okoz, mert senki sem gondolt arra, hogy ezek a birtokok az Argyll hercegi család kezéből kikerülhetnek, s plane, hogy valami dollárkirály kezébe vándoroljanak át. A birtok tudvaleg sziget, s jelenlegi tulajdonosa Lujza hercegnőnek, VII. Edvárd király nővérének a férje. A sziget nagyon termékeny és sok rajta a kis tó, mivel azonban nem nagyon lombos és a földje sehol husz lábnyinál magasabba a tenger színe fölé nem emelkedik, mint tájkép nem valami híres. Az Inverary-kastély, az Argyllok Ősi fészke közelében lakik a Campbellek Ősi törzse, amely ugyancsak sok szívfejdalommal látja majd, ha egy dollárkirály te epedik le a szomszédságában.

— A legnagyobb földalatti vasút. Amerikában 35 millió dolláros szerződést kötött *Macdonald John* vállalkozóval a bizottsági, melynek feladata gyors közlekedést biztosítani New-York város távolos részei közt. New-Yorknak a gyors közlekedést földalatti villamos vasut fogja megadni. A tervezett vasut az egész városon vonul végig. — utcák és házak alatt, alagutakban, csak a legkülönbözőbb részekben veszik át helyenkint viaduktok az alagutak helyét. Ez alagutak összes hossza husz és fél mérföld. A föld alatt lerakandó vágányok hossza 46 és fél, a föld felettié 11 mérföld. A vasutnak 43 állomása lesz. Négy sínpár van tervezve, kettő gyors-, kettő helyi- vonatok számára. A gyorsvonalon 15 perc alatt lehet majd eljutni New-York legészakibb pontjából a legdélibb. Egy szárnyvonal segítségével eljuthatni a nyugati oldalról a keletre, ahol a vasut a Harlem folyó alatti alaguton haladva át, folytatódni fog Bronx-parkig, a város legészakibb határáig. Ez a két vonal kerül 35 millióba. Tervben

van egy másik fővonal építése is Brooklynba. Ez a vonal az East River alatt alaguton fog áthaladni s így méltó ellenlábasa lesz az ugyancsak az East River két partját összekötő brooklyni hidnak. A munka nagyságáról fogalmat alkotunk, ha figyelembe vesszük, hogy 79.960.432 köbláb földet és sziklát kell eltávolítani. A tunelekhez 9.206.294 köbláb cementet, 9.259.500 téglát fognak felhasználni, 10.000 munkásért fog foglalkozást nyerni. A fővonalnak három év alatt kell elkészülni s az építésnek legalább a nappali órákban nem szabad gátolni az utcák forgalmát. Tehát a kiásott föld elvitele, egy a szükséges robbanások mind, éj idején fognak eszközölni. Érdekes a terv pénzügyi oldala is, mely zseniálisan oldja meg a kérdést, hogy az új vasut ne rójjon túlságos terhet az adófizetőkre. A város 30 millió dollárnyi kötvényeket bocsát ki. A kibocsátási ár nagyobb lesz a névértéknél, úgy, hogy begyűl az egész 35 millió. Ez külön alapként kezelik és abból fizetik *Macdonaldot*, amint előrehalad munkájával. A vállalkozó viszont évente egy százalékot fizet a kötvények névértéke után, mely a különalap kamataival együtt évente mintegy 1.500.000 dollárt fog kitenni és így esetleg az ekként egybegyűlendő összeg megfizeti az évek során a vasut első költségét. *Macdonald* 50 évre kapja bérbe a vasutat, mely az ötven év letelte után a város föltétlen rendelkezésére áll.

— Mesterséges szén. A *heimshof* anilin- és szódagyárnak *Montag* nevű laboránsa feltalálta a szén mesterséges előállítását. Az előállítás módját titokban tartja, csak annyit árul el, hogy feldörögölt tőzeget kezel különféle vegyületekkel, melyek révén fénylő fekete, erős tüzelőképességű, világos lánggal égő szenet állít elő, melynek még az az előnye is van, hogy elége után kevés hamut hagy hátra. *Montag* egy tőkepénzes csoporttal egyesülve, Hokenbeimban, Baden nagyhercegségben, nagy gyártelepet létesít; az építkezések már befejezésükhöz közelednek. A mesterséges szén métermázsája körülbelül egy márkába fog kerülni.

— Alkohol és büntetés. *Seyferth*, a thüringiai Gräfenonniban levő férfi-fegyház lelkesze, a bűnösök rohamos szaporodását a nagy városok fejlődésére vezeti vissza. Drezdának vannak külterkei, melyeknek lakossága éventén 98 százalékkal szaporodik. Ha meggondoljuk, hogy a beköltözők legnagyobb számát a nagyváros léha és kellemes életmódja csalsa be a városba, akkor megértjük, hogy az ily helyeken a bűnnek is szaporodnia kell. *Koszmey* fegyházigazgató megállapította, hogy a szász blohenecki férfi-fegyházban 6608 fegyenc közül, kik 1887-től 1896-ig voltak ott büntetésük kitöltése végett, 926 bérés volt. A falusi életet megunták és így a nagyvárosba költöztek az ott kínálkozó élvezetek miatt. Ahol sok

REGÉNY.

Gusztai hadnagy

Irtá: SCHNITZLER ARTHUR.

(6)

Természetesen — a holnapi dolog miatt... négy óra a lovassági kaszárnyában... hisz holnap négykor verekednem kellene, de nem szabad, nem lehet, hisz én párbajképtelen vagyok... Örültség! Örültség! Senki sem tudja a dolgot, senki sem tudja! Azt hiszem, sok ember van a világon, akivel sokkal rosszabb dolgok is történtek már, mint velem. Mi mindent beszéltek annak idején a Deckenerről és a Rederowról s a becsületbírárság mégis megengedte, hogy megverejedjenek. De hátha az én dolgomat másként bírálma el a becsületbírárság? — Ostoba fráter — ostoba fráter — és én csak álltam ott egy helyben. Szent Isten, olyan mindegy, hogy tudja-e valaki vagy nem. Nem elég az, hogy én tudom a dolgot? Én érzem, hogy más ember vagyok, mint egy félórával ezelőtt — én tudom, hogy párbajképtelen vagyok s hogy agyon kell magamat lőnöm. Egyetlen nyugodt perem nem volna egész életemben, mindig attól félnék, hogy valaki megtudja a dolgot s a szemembe vágja a ma este történteket. — Milyen boldog ember voltam még egy órával előbb s éppen most kellett *Kopeckytől* elfogadnom azt a jegyet — és éppen most nem jöhetett el *Stefi*, az a nyomorult! Hogy mi mindentől függ az ember élete. Délután már minden szép rendben volt, s most elveszett ember vagyok és agyon kell lőnöm magamat... De hát miért rohanok úgy? Hisz nem kerget senki. Hány óra? ... 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14... tizenegy, tizenegy... utójára is vasoráznál kellene, be kellene ülnöm valamelyik leányba, ahol senki sem ismer — végre is onni

kell, ha agyon akarja löni magát az ember... Haha, a halál nem gyerekjáték... Ki is mondta ezt? ... De hisz az mindegy, akárki mondta is.

Szeretném tudni, hogy ki fog legjobban sirni utánam? A mama vagy a *Stefi*? A *Stefi*? Istenem, annak még sirmi sem szabad, mert észreveszik rajta s az az ember rögtön elkergeti. Szegény asszony! Az ezrednél senki sem tudná, hogy miért tettem, mindannyian törnék rajta a fejüket. Miért lőtte magát agyon ez a Gusztai? Arra senki sem gondolta, hogy azért kellett agyonlőnöm magamat, mert egy nyomorult pékmesternek véletlenül erősebb keze van, mint nekem. Micsoda szamárság is ez a dolog! Ilyesmért kelljen elpusztulnia az olyan fiatal, csinos, egészséges embernek, mint aminő én vagyok... Igen, utóbb mindenki azt mondaná: Ostobaság volt tőle, hogy ilyesmért agyonlőtte magát. Kár érte!... De ha most megkérdezném akárkitől is, mindenki ugyanazt mondaná, sőt én magam is. Igen, én magam is azt mondom. Disznóság, az ember egészen ki van szolgáltatva a civileknek s az emberek mégis azt hiszik, hogy nekünk jobb, mert kard van az oldalunkon. Aztán próbálja csak meg az ember s rántson kardot, olyan lármát csapnak az újságok, mintha rablójlikosok volnának. Az újságok? Egy fiatal tiszt öngyilkossága... Hogy is írják?... Tettének okai ismeretlenek... Haha!... Koporsójánál gyászolva állanak... De hát hiába, mindhiába, nem használ itt semmi. Agyon kell magamat lőnöm, nincs más mód. Csak nem várhatok addig, míg *Kopecky* és *Biany* visszautasítják a megbízomást s azt mondják:

— Sajnáljuk, de nem lehetünk a te segédeid...

Komisz ember volnék, ha föltenném rólok, hogy ezentul is segédkeznek nekem. Olyan ember, mint én s eltűri azt, hogy ostoba fráternek nevezik. Holnap már mindenki tudni fogja... Milyen ostobaság tőlem az is, hogy azt hiszem, hogy egy pékmester hallgatni fog. Dehogy! Mindenütt el fogja beszélni. A felesége már is tudja a dolgot, holnap pedig az egész kávéház

tele lesz vele, még a pincér is tudni fogja, a *Schlezinger* ur is, a kisasszony is. S ha az a pékmester föltette is, hogy sohasem szól a dologról, mégis elmondja már holnapután. Hátha még holnapután nem mondja el? Nevetésem, hát akkor egy hét múlva. Tudom én azt. Nem vagyok én olyan ember, aki ezt a kabátot és ezt a kardot tovább hordja, ha mocskos esett rajta. — Igen, meg kell tennem s arval vége. — Nem is olyan nagy dolog. Hátha holnap a doktor vág agyon. Volt már ilyen eset is a világon. Bauer is agyvelgyulladászt kapott s három nap múlva vége volt... *Bernitsch* pedig leosott a lórl s kitorpte a nyakát — és akármit gondolok, számomra nincs más mód, nincs. — Vannak emberek, akik nem fogják föl a dolgot ilyen tragikusan. Istenem, milyen emberek vannak a világon! A Ringmaiert pofon verte az a mézárós, mikor megcsipte a feleségével s még sem halt meg. Egyszerűen letette a kardbajtót s megnősült. Most a birtokán él s semmi baja sincsen. Csodálatos, hogy akad asszony, aki ilyen emberhez megy feleségül. Isten bizony mondom, hogy én nem nyujtanék neki kezét, ha Bécsbe jönne... Tehát, hallottad Gusztai: vége, vége. Punktum. Ugy, most tudom. A dolog nagyon egyszerű. Különbön is mindig tudtam, hogy ha egyszer rákerül a sor, nyugodt leszek. De hogy így kerüljön rá a sor, azt mégsem hittem volna soha... Hogy agyon kell lőnöm magamat, mert egy ilyen... Talán nem is értettem? Hisz egészen elbutultam a sok dalolástól s a nagy melegtől... Talán elment az eszem s az egész dolog nem is igaz?... Nem igaz? Haha, haha, nem igaz? Hisz még most is hallom, még cseng a fülemben, még érzem az ujjamban, amint a kezét el akartam rántani a kardom markolatáról... Hisz az valóságos erőművész volt, akrobata... Elvégre én sem vagyok valami nyavalys... az egész ezredben csak a *Franciski* erősebb, mint én.

A hid... Hogy hova a pokolba rohanok én! Ha így szaladok, reggelre Kágranba érek...

ember egymással összeszorítva él együtt, ott természetesen több kihágás is történik, mint ott, hol az emberek elszórtan élnek. A bosszu is ritkán szerepel, leggyakrabban a munkakerülés, az irigység, durvaság, élvágy, elcsábítás és legfőképpen az iszákosság a bűnök okai. A nagyváros ez utóbbi bőven támogatja. Be van bizonyítva, hogy a bűnök 70 százalékára a szesz ital élvezése vezetett. Kitűnt, hogy a gyilkosságok 46 százalékát, rablások 68 százalékát, testi sértések és szemérem elleni kihágások 74 százalékát iszákosok követik el. Egy másik statisztikai kutatás megállapította, hogy az iszákoság évente 32.000 német embert juttat a dologháza. Mértektelen pálinkaivás miatt évente 1600 lesz öngyilkos, 30.000 elmebeteg és 150.000 a tün utjára jut. 1891-ben Németországban pálinkaivás után elkövetett bűnesetek között 122 gyilkosság, 225 gyujtogatás, 3000 szemérem elleni büntetés és 40.000 testisértés volt.

+ Felsővezetékes motorokos. Nagy feltűnést kelt villamossági és vasutépítő társaságoknál a Párisban székelő *Compagnie de Traction par Trolley Automoteur* tulajdonát képező *Lombard-Gerin* rendszerű villám nélküli vasut. E rendszerrel az automobil világos járművek áramszükségletüket nem a magukkal vitt akkumulátor-telepből nyerik, mint a közúti és kis vasúti vonalaknál, hanem felső vezetékből. Az áramot a kocsik előtt a vezetékek szaladó és hajtómotorokkal hajlékony kábellel összekötött, kis önműködő alumínium-motor vezeti a járóműhöz. E rendszer szerint a mult évi párisi kiállításon az automobil-osztályban 2,5 km. hosszú vonalszakaszt állandóan tüzben tartottak és a rendszer gyakorlati alkalmazhatóságáról meggyőződtek. Nagy előny, hogy a felépítmény elhagyható s hogy a vonal bármicsoda helyi viszonyokhoz is könnyen simulhat.

A közönséghez.

A *Budapesti Napló* életében határt jelöl az az évnegyed, amelyhez most elértünk. Ebben az új évnegyedben lesz öt esztendő. Nyugodt önértékeléssel állunk meg ennél a határkőnél, amely munkában, becsülettel küzdve elmentett időszakot jelez. Dolgoztunk és küzdöttünk nem csupán a létért, hanem eszméinkért is, sőt első sorban ezekért. A létért folytatott küzdelmünk is csak azért vittük és vivjük ma is, hogy eszméinket szolgálhassuk. A *Budapesti Napló* születésétől fogva mostanáig nem ismerte és nem is fogja ismerni létének más célját, mint az eszmék szolgálatát. Minden egyéb csak eszköze annak a célnak, hogy erős harcossal legyünk a *nemzeti eszmének*.

a szabadság eszméjének, a szabadelvűség, a haladás, az emberszeretet, a felvilágosodottság, a művelődés eszméinek.

A *magyarság* küzdő munkása akarunk lenni és a *szabadelvűség* munkás katonája; a *modern* lap akarunk lenni, amely az *általános* emberi eszméket, a humanizmusnak és kulturának egyetemes érdekeit is számon tartja és szolgálja. Ezekre a feladatokra akarunk mi képebbé válni minden nap; ezért a nagy célokért használjuk mi fel a modern zurnalisztika mesterségének minden eszközt. Ezért adunk közönségünk kezébe *érdekes* újságot; ezért igyekszünk arra, hogy értesüléseink frissek, kimerítőek és megbízhatók legyenek; ezért igyekszünk rovatainkat elevenség, előkelőség és teljesség dolgában egyre nagyobb színvonalra emelni; ezért szaporítottuk folyvást a lap szellemi tőkét, dolgozó társaink sorába szölvítve egy esomó új tehetséget is a régi, elismert munkásokon kívül.

Ekképpen folyvást gyarapodva, egyre nagyobb meggyugvással nézünk munkánk eredményére. Közönségünk bizalmában, elismerésében és eléggé soha meg nem hálálható támogatásában tükröződik első sorban ennek az eredménynek a képe. Ebben a tükörben látjuk, hogy küzdelmünk nem volt hiábavaló. Az az út, amelyre öt év előtt üres kézzel, tele szívvel, merész bizalommal elindultunk, rögös volt, de a kívánatos célnak legjobb útja volt, mert egyenes, mert becsületes.

Ezen az úton legyen a mi közönségünk továbbra is segítők. Utátársul adja mellénk továbbra is az hatalmas erkölcsi erőt, amelyet az ő biztató elismerése képvisel. És mert hiszszük, hogy nem kérjük hiába: ezért fejezzük be nyugodt reménységgel a *Budapesti Napló* életének ötödik esztendjét.

Az évnegyed alkalmából már most tudjuk, hogy karácsonyra előfizetőinknek egy nagy gondal szerkesztett naptár alakjában olyan irodalmi ajándékkal fogunk kedveskedni, amely úgy külső díszére, mint belső tartalmára nézve igazán becses lesz, méltó arra, hogy a mi közönségünk szívesen fogadja tőlünk, némi viszonzásképpen az ő jóságának, melylyel munkánkban mindig hiven segít.

A *Budapesti Napló* valamennyi előfizetőjét biztosítja a Mannheimi Biztosító Társaság magyarországi képviselőségénél baleset által okozott elhalálozás, vagy baleset által okozott rokkantság esetére 2000 korona erejéig. A biztosítás egész költségét a kiadóhivatal fedezi és egy *Budapesti Napló* régi előfizető, mint az újonnan belépők jogérvényes biztosítási kötvényt kapnak 2000 korona erejéig.

Cine mintye.

— REGÉNY. —

Írta: DÓZSA ENDRE.

(101)

Hamar megkapta a választ, hogy családjával együtt mindig szívesen látja Radniskyné. Ez alkalomra pedig részükre az egyik balkont mulhatlanul fenn fogja tartani.

A bevonulás a délutáni órákban történt. Matild rávette Djerbuleskut, hogy kísérje el őket és velük együtt nézze meg a bevonulást. Djerbulesku emlékezett még Radniskyvel vívott párbajára, de az már oly rég volt; azóta ő is más, Radnisky is más lehet. Valahogy megnyugtatta magát. Különben is a felajánlott balkon ez esetben csak mint egy páholy és nem mint a magánlakás része tekinthető.

Míg a bevonulás tartott, minden bemutkozás elmaradt. Mindenki, kinek a háziur vagy háziasszony szívesége helyet juttatott, a kilátást aknázták ki.

A bevonulás után azonban Radniskyné teára marasztalta vendégeit. Leonie grófnőnek most már be kellett mutatnia Matild lányát völgyénéként Djerbulesku Romulust. Ez az új helyzet, arról Radniskyék még nem tudtak semmit más világitásba hozta Djerbuleskut. Különben is a lefolyt 26 év alatt, mióta párbajuk volt, Radnisky hallott egyet-mást Djerbuleskuról, ami némileg közelebb engedte szívéhez. Lévy Eliás olykor felkereste nejét, izenetet hozva Galambodinétól. A Lévy Eliás utján értesült Radnisky arról, miként viselkedett Djerbulesku Bacó főhadnagygyal és Zoeval szemben. Ugyancsak Lévy Eliástól tudta meg, hogy miniszterségét Romániában azért hagyta ott, mert többi minisztertársra az oroszoknak Törökország felé szabad utat nyitott. Hallott valamit ama makacs, de igazi tiszta szenvedélyről, melyet ez a keresett szép férfi a telje-

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Hegedűs Sándor a gyapju-alkción. Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter a gyapju-alkció alkalmából ma délelőtt *Csörgő* államtitkár és *Baltai* és *Vértessy* miniszteri osztálytanácsosok kíséretében ellátogatott a m. kir. államasutak dunaparti raktárába, ahol az alkcióra kerülő gyapju van kiállítva. A minisztert az alkció vezetői, számos bel- és külföldi gyár képviselője, valamint *Seipha* főhadbíztos, a közös hadügyminisztérium képviselője fogadták. A miniszter behatóan informáltatta magát az alkció intézményének gyakorlati hatásairól, továbbá a gyapju minőségi különbségeiről, megnézte a m. kir. gyapjuminősítő intézet által a gyapjukról kiállított tanúsítványokat, amelyek az értékmegállapítás alapjául szolgálnak, azután pedig hosszasan megbeszélte az alkcióra beküldött gyapjukat és különösen érdeklődött az állami uradalmak gyapjuminőségei iránt. Érdeklődéssel hallgatta a miniszter az u. n. fésűs-gyapjuról adott magyarázatokat, amelyet a legutóbbi időben katonaposztó készítésére használnak fel. A miniszter a jelenlevők közül többeket bemutatott magának, köztük *Quittner* es. kir. tanácsost, a trouppai posztógyár igazgatóját, *Kern* iglauri posztógyárost, *Fogel* zsolnai gyárigazgatót, *Kohn* losonci posztógyár-igazgatót, *Meringer* gácsi posztógyárost és *Uray* nagyenyedi fejtynyéti igazgatót, akitől érdeklődéssel hallotta, hogy szintén mint bevásárló jelent meg az alkción. A miniszter körülbelül háromnegyed órát időzött a raktárakban s azután meleg hangon bucsuzva a jelenlevőktől, kiserőivel távozott.

A fumei kikötő kibővítése. A fumei kikötőnek tervbe vett kibővítésére való tekintetből Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter elrendelte a hamburgi, brémai, lübecki, amsterdami, rotterdami, antwerpeni és marseillei kikötők berendezéseinek és különösen gépészeti felszerelésének helyszíni tanulmányozását. A miniszter a kérdés beható tanulmányozása céljából *Gonda* Béla osztálytanácsos, a tengerészeti szakosztály főnökének vezetésével bizottságot küldött ki, melyben résztvesznek: a fumei m. kir. tengerészeti hatóság részéről *Hajnal* Antal osztálytanácsos, a m. kir. államasutak részéről egy forgalmi és egy gépészeti szakközeg, a fumei nyilvános raktárvállalat részéről *Leitner* igazgató; végül a bizottsághoz csatlakozik *Schimaneck* műegyetemi tanár. A nevezettek a délutáni gyorsvonattal Hamburgba utaztak.

Fizetésképtelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetésképtelenségeket jelenti: *Berisch* Ábrahám vadkereskedő *Krakó*, *Modern* J. vaskereskedő *Pozsony*, *Knöpfler* Mihály kereskedő *Esztergom*, *Weil* Zsófia kereskedő *Adlerkosteletz*, *Stein* Ignác kereskedő *Pilsen*, *Basch* Alajos kereskedő *Liebling*.

Haha! — Milyen boldog voltam tavaly nyáron, mikor ott berukkoltam. Meg két óra s Bécsben leszünk — gondoltam. — Halálosan elfáradtam, mikor megérkeztünk... Egész délután aludtam mint a bunda s estére már a Ronacherben ültünk... a *Kopecky*, a *Ladinter* és... ki is volt még ott? — Igen, helyes, az önkéntes, aki az egész uton zsidó vicceket mesélt. Olykor egészen kedves fuk vannak köztük, de azért mégis csak tiszthelyetteseknek kellene maradniok, mert így semmi értelme sincs a dolognak. Mi évekig veszdünk s az ilyen népség egy évig szolgál s ugyanabba a rangba jut, amelyben mi vagyunk.

De hát mi közöm nekem mindehhez? Mit törődöm én az ilyen dolgokkal? Az élelmézési közlegény is több most, mint én... hisz én már nem is vagyok a világon... nekem már lefujtak... Aki a becsületét veszti, mindenét veszti... Nincs más dolgom, mint megtölteni a revolveremet és...

Gusztí, Gusztí, attól félek, hogy te már ingadozol? Térj eszedre Gusztí... Nincs más mód... Ha kitéped az agyvelődöt, akkor sem találhatsz más megoldást. Most már nincs más hátra, mint hogy az utolsó pillanatban jól viseld magadat. Légy férfi, katonatiszt, hogy az ezredes így szóljon:

— Derék fiu volt, megőrizték emléket!... Hány század szokott kivonulni, mikor hadnagytot temetnek?... Ezt tudnom kellene... Haha! Ha egy egész zászlóalj kivonul is, ha az egész helyőrség kivonul s ha huszszor lönek is a levegőbe, attól én már sohasem ébredek föl többé. Tavaly nyáron az Engel urral üldögéltem a kávéház előtt. A katonai löversenyek után volt a dolog... Csodálatos, hogy azóta sem láttam azt az embert... Miért volt annak bekötve a bal szeme? Mindig szerettem volna megkérdezni tőle, de nem illett volna... Két tüzér megy ott... ezek bizonyosan azt gondolják, hogy én ezután az asszony után járok... Hohó, ezt az asszonyt meg kell néz-

(Folytatása következik.)

sen érdemtelen Leonie grófnőre pazarolt. Mindezek és az a viszony, melyben egy nyugalmazott osztrák nagykövettel az osztrák-magyar katonai attasénak lenni kellett, arra birták Radnisky, hogy elfogultság nélkül fogadja Djerbuleskut.

De Djerbulesku elfogult volt. Nem is csinált titkot belőle. Mentegőzött.

— A Góttferson báró családjához tartozásom és menyasszonyom óhajtsa volt jögeimem, hogy átléptem hivatalúan a tábornok ur küszöbét. Azok után, amik köztünk történtek, azt hittem, sohasem találkoznunk.

— Csak a hegyek nem találkoznak, excellent! Ön különben is hiva volt mint völgyéne Góttferson Matild baronessenek. Habár ezt a szép viszonyt csak most gratulálhatom meg, mert nekem is ujdonság. Ami pedig közöttünk volt, teringettét!... nagyon rég volt! Bizonyonyal nem is igaz!... Azzal a két férfi megrázta egymás kezét.

Djerbuleskunak láthatóan jól esett a kézzorítás. Mégis mint valami súlyos kő vetődött fel lelkében egy régi, kellemetlen emlékezet. Rég nem érezte már ezt a kelevényt és amit kardal, mikor szemben állottak, kivágni nem tudott, e barátságos kézzorítástól egyszerre felfakadt. Ugy mondta, ahogy szivéről ajkára jött:

— Most már kezét foghatsz velem Radnisky őrnagy, mert a közfogságban nincs és nem lehet kapaszkodás, sem nekem sem neked. Ezzel tartoztál nekem, ha az életben találkozunk kellett.

Radnisky ismét megragadta Djerbulesku kezét.

— Bocsás meg pajtás! Azóta odasögitett jó királyom, hogy kezét foghattam akkor Magyar rajbaimmal, veled is örömmel foghatok kezét. Én nem változtam semmit, te pedig nem az vagy, akinek akkor lenni látszóttál. Hisz még olyan gyerek voltál akkor.

Radniskyné aggódva nézte a két férfi közötti beszélgetését, ismerte a férjének levele

